

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 30.10.2001
KOM(2001) 615 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO

Ympäristöalan yhteistyö Tonavan ja Mustanmeren alueella

SISÄLLYS

1.	Johdanto	5
2.	Ympäristöhaasteet alueella.....	7
2.1.	Tonava.....	7
2.2.	Mustameri	12
3.	Käynnissä oleva ympäristöalan yhteistyö alueella	15
4.	Tärkeimmät tavoitteet ympäristöalalla	17
5.	Ehdotetut toimet	19
6.	Päätelmät.....	24
Liite 1.	Lyhenneluettelo	25
Liite 2	Ympäristöalan yhteistyö alueella	26
Liite 2.1	Tonavan kansainvälinen suojelukomissio.....	26
Liite 2.2	Mustanmeren suojelusta saastumista vastaan tehty yleissopimus	28
Liite 2.3	Muita toimijoita	29
Liite 3	Tonavan ja Mustanmeren alueen väestö.....	37

Tiivistelmä

Tonavan ja Mustanmeren alue on valtamerta lukuun ottamatta Euroopan tärkein yhtenäinen vesistöalue. Joka vuosi Tonavasta virtaa Mustaanmereen noin 350 kuutiokilometriä vettä kahden miljoonan neliökilometrin laajuiselta vesistöalueelta, joka kattaa noin kolmanneksen Manner-Euroopan pinta-alasta. Vesistöalueella asuu yli 160 miljoonaa ihmistä. Tonavan vesistöalue on maailman kansainvälinen, ja juuri siksi koordinoitu toiminta on tärkeää ja haastavaa.

Alueen strateginen merkitys lisääntyy laajentuvassa Euroopan unionissa. Tähän asti Tonava on ollut tärkeä Keski-Euroopan yhdistäjä sekä raja Euroopan unionin ja Balkanin sekä Mustanmeren alueen välillä. EU:n laajentumisen myötä suuresta osasta Tonavan alueen maita tulee Euroopan unionin jäseniä, Tonavasta tulee Euroopan unionille keskeinen linja ja Mustanmerestä tulee unionin rannikkoalue.

Tonavan ja Mustanmeren alueella on erittäin vakavia ympäristö- ja terveysongelmia. Juomaveden hankinta, kastelu, teollisuus, kalastus, matkailu, sähkön tuotanto ja vesiliikenne kuormittavat Tonavaa, ja Tonava on aivan liian usein myös jätevesien loppusijoituspaikka. Runsas käyttö on vaikuttanut veden laatuun ja määrään sekä vähentänyt jokialueen biologista monimuotoisuutta. Vakavin Mustanmeren uhkaava ympäristöongelma on joista ja rannikkomaista tulevien ravinnepäästöjen aiheuttama rehevöityminen. Rehevöityminen on muuttanut alueen ekosysteemiä 1960-luvulta alkaen perinpohjaisesti ja vaikuttanut biologiseen monimuotoisuuteen ja meren hyödyntämismahdollisuuksiin useiden valtioiden alueella.

Viime vuosikymmenen aikana Tonavan ja Mustanmeren ympäristön rappeutumista on pyritty korjaamaan kansallisilla ja kansainvälisillä ympäristöaloitteilla. Alueen ympäristöalan yhteistyötä tukemaan on kehitetty erilaisia välineitä, kuten Tonavan suojelua koskeva yleissopimus (DRPC) sekä Mustanmeren suojelemisesta saastumista vastaan tehty yleissopimus (Mustanmeren yleissopimus). Näiden yleissopimusten puitteissa on toteutettu ympäristöohjelmia, joissa on laadittu toimintasuunnitelmia ja yksilöity vakavia ongelmakohtia, joihin on tarvittu investointeja rajatylittävien ongelmien ratkaisemiseksi. Toistaiseksi näiden kahden yleissopimuksen puitteissa ensisijaisiksi havaittuihin hankekohteisiin on kuitenkin investoitu vain vähän. Vuodesta 1990 myös Euroopan yhteisö on antanut tukea alueen ympäristön kohentamiseen erilaisista tukijärjestelmistään, etenkin Phare- ja Tacis-ohjelmista. Monet EU:n jäsenvaltiot ovat tehneet kahdenvälisiä sopimuksia ympäristöalan avunannosta. Yhdistyneet Kansakunnat ja Maailmanlaajuinen ympäristörahasto GEF ovat myös antaneet ympäristöhankkeille taloudellista tukea, ja toimien koordinoitua on pyritty voimakkaasti edistämään sekä päällekkäisiä toimia välttämään.

Tähän asti toteutetut toimet ja aloitteet ovat kuitenkin osoittautuneet riittämättömiksi peruuttamaan Tonavan ja Mustanmeren alueen ympäristön pilaantumista ja terveysongelmia. Jotta alueen tila olisi riittävän hyvä ihmisten asuinalueeksi, ympäristön kuntouttamiseksi tarvitaan siis tehokkaampia toimia.

Tässä tiedonannossa esitetään yleiskuva Tonavan ja Mustanmeren alueen ympäristön nykytilasta sekä ympäristöalan yhteistyötoimista. Tiedonannossa korostetaan ympäristön tilan kohentamisen edellyttämiä ensisijaisia toimia sekä hahmotellaan toimintasuunnitelma alueen ympäristönsuojelutavoitteiden saavuttamiseksi. Tiedonannossa esitetään, että EU:n ja sen jäsenvaltioiden on osallistuttava enemmän alueen ympäristön hyväksi tehtävään yhteistyöhön muun muassa alueella toimivien rahoitusvälineiden koordinoitulla käytöllä. Tällainen toiminta on ratkaisevaa edistettäessä maiden välistä laajaa yhteistyötä ja Tonavan ja Mustanmeren alueen rauhaa ja vakautta.

1. JOHDANTO

Tonavan ja Mustanmeren alue on valtamerta lukuun ottamatta Euroopan tärkein yhtenäinen vesistöalue. Tonavasta virtaa vuosittain noin 350 kuutiokilometriä vettä Mustaanmereen kahden miljoonan neliökilometrin laajuiselta valuma-alueelta, joka kattaa noin kolmanneksen Manner-Euroopan pinta-alasta. Tonava on suurin Mustaanmereen virtaava joki. Se on Euroopan toiseksi suurin joki (suurin on Volga), ja se virtaa yli 2 857 kilometriä Saksan Schwarzwaldista Mustaanmereen. Tonavan lisäksi Mustaanmereen virtaavat myös Euroopan kolmanneksi ja neljänneksi suurimmat joet Dnepr ja Don. Mustanmeren ja sen valuma-alueen asukasluku on yli 160 miljoonaa.

Tonava

Tonavan vesialueesta 17 prosenttia sijaitsee EU:n alueella, 57 prosenttia on ehdokasmaiden maaperällä ja 25 prosenttia Tonavan valuma-alueesta kuuluu maille, jotka eivät ole hakeneet EU:n jäsenyyttä. Mustanmeren rannikkovaltioihin kuuluu kolme Euroopan unionin jäsenyyttä hakenutta maata – Romania, Bulgaria ja Turkki – sekä Ukraina, Venäjä ja Georgia. Vesialueen pinta-alasta 99 prosenttia on kolmentoista maan alueella. Nämä maat ovat Saksa (7 %), Itävalta (10 %), Tšekki (3 %), Slovakia (6 %), Unkari (11 %), Slovenia (2 %), Kroatia (4 %), Bosnia (7 %), Jugoslavia (9 %), Bulgaria (6 %), Romania (29 %), Moldova (1 %) ja Ukraina (4 %). Vesialueen pinta-alasta yksi prosentti sijaitsee Puolan, Italian ja Sveitsin alueella.

Usein siniseksi Tonavaksi kutsuttu joki yhdistää noin 80 miljoonaa ihmistä erilaisine perinteineen, kulttuureineen ja menneisyyden kokemuksineen. Kasvillisuus ja eläinlajisto on erittäin runsasta Tonavan varrella ja erityisesti sen kosteikoissa, ja alueella elää myös harvinaisia ja uhanalaisia lajeja. Tonavaa hyödynnetään juomaveden hankinnassa, maataloudessa, teollisuudessa, kalastuksessa, matkailussa ja vapaa-ajan toiminnassa, ja sitä käytetään sähköntuotannossa ja vesiliikenteessä sekä liian usein myös jätevesien loppusijoituspaikkana. Runsas kuormitus on aiheuttanut veden laatu- ja määräongelmia sekä terveysongelmia ihmisille ja vähentänyt vesistöalueen biologista monimuotoisuutta.

Mustameri

Mustameri on yksi maailman ainutlaatuisimpia aluemeritä. Se on lähes täysin erillään maailman valtameristä, mutta on jopa 2 212 metriä syvä. Joista ja rannikkomaista laskeutuneet liialliset ravinnepäästöt ovat aiheuttaneet Mustanmeren rehevöitymistä, ja tästä on seurannut, että alueen ekosysteemi on muuttunut perinpohjaisesti 1960-luvulta lähtien. Rehevöitymisellä on ollut suuria rajatylittäviä vaikutuksia biologiseen monimuotoisuuteen, ja se on muuttanut mahdollisuutta käyttää merta kalastukseen tai vapaa-ajan toimintaan.

Tähänastiset tilanteen korjauspyrkimykset ovat osoittautuneet riittämättömiksi, minkä vuoksi on ryhdyttävä toimiin, jotta ympäristö voidaan palauttaa alueen asukkaita tyydyttävään kuntoon ja Mustanmeren ekosysteemejä suojella ja kunnostaa.

Mustaamerta, Egeanmerta ja Välimerta yhdistää ainoastaan Bosporin salmi, joka on 35 kilometriä pitkä ja paikoitellen vain 40 metriä syvä luonnonväylä. Bosporin virtaus on kaksikerroksinen. Pohjavirrassa Mustaanmereen virtaa merivettä Välimereestä ja ylävirrassa Välimereen palautuu kaksinkertainen määrä meriveden ja makean veden sekoitusta.

Mustanmeren ekosysteemit ovat ekologisesti ja biodiversiteetin kannalta maailmanlaajuisesti merkittäviä.

Alueellinen yhteistyö

Tonavan ja Mustanmeren alueen maita yhdistää vahvasti niiden yhteinen poliittinen ja kulttuurinen perintö, minkä lisäksi kansalliset rajat ylittävä yhteinen jokialue yhdistää maat myös ympäristöasioissa. Historian kuluessa Tonavan ja Mustanmeren maat ovat tehneet paljon yhteistyötä. Jos maat haluavat onnistua vesiekosysteemien ennallistamisessa, yhteistyötä on tehtävä tulevaisuudessa yhä tiiviimmin.

Jokien ja aluemerien yhteisestä hallinnasta voi olla maille paljon etua, sillä se voi synnyttää antoisaa yhteistyötä. Toisaalta yhteisistä vesialueista saattaa muodostua maiden välille myös jännitteitä esimerkiksi silloin, kun saasteita leviää maasta toiseen jokia pitkin. Tonavan ja Mustanmeren alueella tehtävän yhteistyön alueellinen luonne auttaa varmistamaan, että yhdistyneessä Euroopassa voidaan pitkällä tähtäimellä elää rauhallista yhteiseloä.

Tonavan ja Mustanmeren alueen maiden yhteistyöllä voidaan edistää merkittävästi alueen teknistä ja taloudellista kehitystä. Yhteistyön ansiosta maat voivat käyttää Tonavaa väylänä vesiliikenteessä, joka on muita halvempi ja vähemmän ympäristöä kuormittava liikennemuoto, minkä ansiosta talouskehitys leviää alueella nopeammin. Vastaava vaikutus on ollut Reinillä: se yhdistää Lontoosta Milanoon vanhastaan ulottuvaa Euroopan merkittävintä talouskehitysaluetta, josta yli kolmannes Euroopan nykyisestä vauraudesta on peräisin.

Suhteet Euroopan unioniin

On useita syitä, miksi Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden kannattaa luoda ja säilyttää tiiviit yhteistyösuhteet Tonavan ja Mustanmeren alueen maihin. **EU:n laajentumisen myötä suuresta osasta Tonavan alueen maita tulee Euroopan unionin jäseniä, Tonavasta tulee Euroopan unionille keskeinen linja ja Mustastamerestä tulee unionin rannikkoalue.**

Tonavan vesistöalue ulottuu myös Saksaan ja Itävaltaan, ja on aivan ilmeistä, että näiden maiden on tehtävä yhteistyötä muiden alueen maiden kanssa. Pieni osa Tonavan vesistöalueesta ulottuu myös Italiaan, ja koska Italia jakaa Adrianmeren Bosnian ja Hertsegovinan, Kroatian, Slovenian, Jugoslavian liittotasavallan ja Albanian kanssa, myös Italia on tiivistä sidoksissa Tonavan alueeseen. Mustanmeren ympäristötilanne on tärkeä Kreikalle, sillä Mustastamerestä virtaavat vedet vaikuttavat Egeanmereen ja Kreikan rannikkoalueisiin. Alueen viranomaisen ja EU:n välinen läheinen yhteistyö on välttämätöntä, jotta tarvittaville yhteistoimille saadaan poliittista tukea.

Tällä hetkellä on meneillään tai suunnitteilla useita Tonavan ja Mustanmeren aluetta koskevia tapahtumia. Kun lisäksi Mustanmeren komissio on äskettäin antanut Euroopan komissiolle tarkkailijan aseman, EU:n on omaksuttava aktiivisempi toimintatapa ja osallistuttava vahvemmin ympäristöalan yhteistyöhön alueella.

2. YMPÄRISTÖHAASTEET ALUEELLA

Tonavan ja Mustanmeren alueen merkittävimpiin vesistöjä koskeviin ympäristöongelmiin kuuluvat joista ja rannikoilta mereen virtaavat runsaat ravinteet. Ravinteet aiheuttavat jokien ja meren rehevöitymistä, ja rehevöitymisen on todettu olevan yksi tärkeimpiä syitä jokien ja meren pilaantumiseen. Rehevöityminen vaikuttaa vesistöjen, ympäröivien kosteikkojen ja metsien biologiseen moninaisuuteen sekä alueen ihmisten terveyteen.

Rehevöityminen tarkoittaa orgaanisen aineksen, etenkin kasviplanktonin, liiallista esiintymistä vesistöissä. Kasviplanktonia (leviä) kasvaa kaikissa pintavesissä, joissa on riittävästi valoa ja oleellisia ravinteita, etenkin typpeä ja fosforia.

Liiallinen ravinnekuormitus lisää planktonin kasvua, ja hajotessaan plankton lisää hapenkulutusta, jolloin ei-toivotut muutokset veden laadussa saattavat johtaa lajien katoamiseen.

Mustassameressä näin on jo tapahtunut, ja ravintoketju on vakavasti häiriintynyt.

2.1. Tonava

Tonava on ehdottomasti merkittävin Mustanmeren ravinnesaasteiden lähde.

Tonavan vesistöalue voidaan jakaa ylä-, keski- sekä alajuoksuun, johon kuuluu myös Tonavan suisto. Yläjuoksu ulottuu alkulähteiltä Saksasta Slovakian Bratislavaan. Keskijuoksu muodostaa laajimman alueen, ja se ulottuu Bratislavasta Jugoslavian liittotasavallan ja Romanian välisille Rautaportin padoille. Romanian ja Bulgarian alangot ja ylämaiden tasangot ja vuoristot muodostavat Tonavan alajuoksun. Lopulta joki jakautuu kolmeksi haaraksi, joista muodostuu noin 6 000 km² laaja Tonavan suistoalue.

Tonavan sivujoet

Tonavan suurimpia sivujokia ovat Inn (Sveitsissä, Itävallassa ja Saksassa), Drava (Itävallassa, Sloveniassa, Kroatiaassa ja Unkarissa), Tisza (Slovakiassa, Romaniassa, Ukrainassa, Unkarissa ja Jugoslaviassa), Sava (Sloveniassa, Kroatiaassa, Bosniassa ja Hertsegovinassa ja Jugoslaviassa), Morava (Jugoslaviassa) ja Prut (Ukrainassa, Moldovassa ja Romaniassa).

Tonavan vesistöalue

Source of the data for the map: City of Vienna

Mustanmeren kansainvälinen suojelukomissio ja Tonavan kansainvälinen suojelukomissio perustivat vuonna 1997 tilapäisen teknisen sekatyöryhmän. Tässä tiedonannossa oleva Tonavan ja Mustanmeren alueen ympäristön tilan kuvaus perustuu kyseisen työryhmän työstä laadittuun raporttiin. Kohdissa, joissa käytetään muista lähteistä saatuja tietoja, tämä mainitaan selvästi.

Työryhmän keräämät tiedot ovat viimeisin kattava tietokooste Tonavan ja Mustanmeren alueesta. Niiden jälkeen ei ole julkaistu virallisia tietoja, jotka koskisivat koko Tonavan ja Mustanmeren aluetta.

Tonavan ekosysteemejä koskevista ongelmista vakavimpia ovat:

Liiallinen ravinnekuormitus (typpi ja fosfori).

Noin puolet jokeen päästetyistä ravinteista on peräisin maataloudesta, neljännes teollisuudesta ja viimeinen neljännes kotitalouksista. Suurimpia pilaajia ovat kaupunkien ja teollisuuden jätteet, kemialliset lannoitteet ja laajan tehokarjatalouden tuottama lanta, petrokemian prosessit, rauta- ja metalliteollisuus, puu-, paperi- ja selluteollisuus sekä kiinteä yhdyskuntajäte.

Kilpailu saatavilla olevasta vedestä.

Yhtenäisen suunnittelun ja vesipolitiikan puuttuessa tästä on tullut erittäin vakava ongelma Tonavan alueella. Suurimpia vedenkuluttajia ovat kastelujärjestelmät ja teollisuus.

Pinta- ja pohjavesien liiallinen käyttö.

Muutokset joen virtauksissa ja sedimenttien kulkeutumisessa.

Vaarallisten aineiden aiheuttama saastuminen,
mm. raskasmetallien ja öljyn sekä happea kuluttavien aineiden aiheuttama, sekä mikrobiologinen saastuminen.

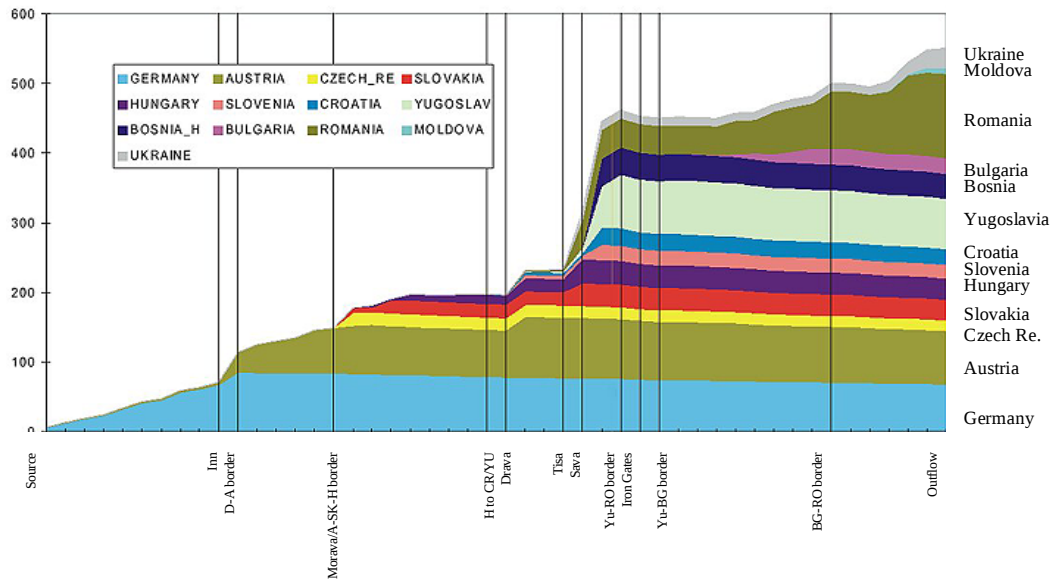
Onnettomuuksista aiheutuvat saasteet.

Kosteikkojen pilaantuminen ja häviäminen.

Tutkimuksissa on käynyt ilmi, että joen typpipäästöjen määrä lisääntyy asteittain alkulähteiltä Tonavan keskialueelle. Siellä kuormitus lisääntyy huomattavasti, kun Drava-, Tisza- ja Sava-sivujoet laskevat Tonavaan. Typen määrä lisääntyy asteittain Mustaanmereen asti. Eri maat lisäävät Tonavan typpipäästöjä joko asteittaisesti tai hyppäksenomaisesti samaan tapaan kuin niiden sivujoet lisäävät siihen vettä. Maittainen typpipäästöjen määrä vähenee vähitellen myötävirtaan, koska osa tuestä poistuu vedestä ja osa siitä muuttuu denitrifikaation ansiosta typpikaasuksi.

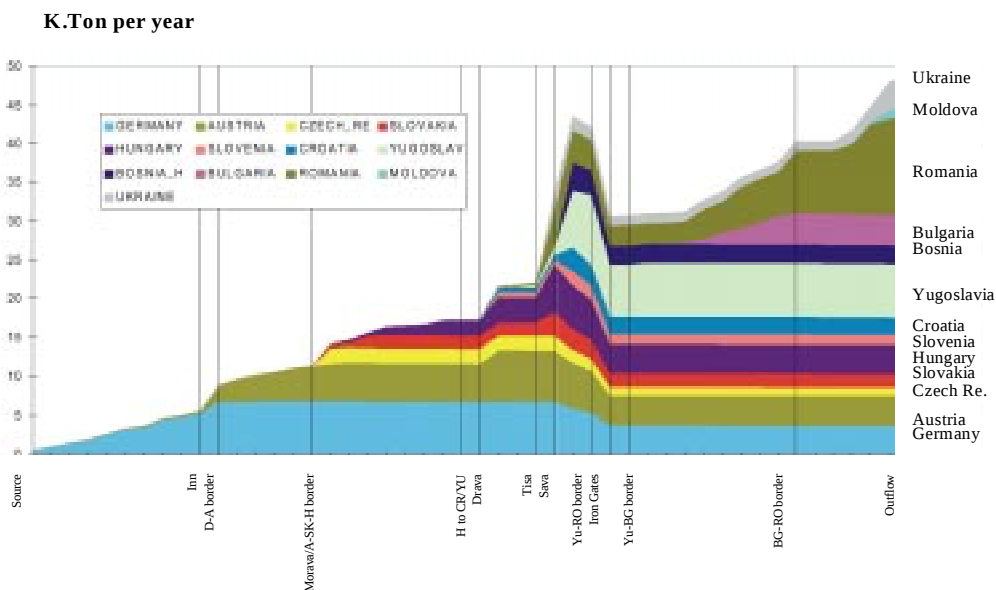
Tonavan vuosittaisen typpikuormituksen on arvioitu olevan 537 000 ja 551 000 tonnin välillä riippuen siitä, paljonko typpeä arvioidaan poistuvan denitrifikaation ansiosta. Aineisto on vuosilta 1992–1996, tulokset on arvioitu käyttämällä steady state -mallia, eikä niissä oteta täysin huomioon mahdollisia tulvia tai muita odottamattomia tapahtumia. Tuloksia voidaan pitää vain viitteellisenä arviona typen määrästä.

K.Ton per year

Fosforipäästöistä on laadittu samanlainen kaavio. Fosforia ei kuitenkaan poistu virtaamasta pitkin koko jokea samoin kuin typpeä. Fosforia poistuu ainoastaan Rautaportin järviolueella Drava-, Tisza- ja Sava-sivujokien laskettua Tonavaan. Näin ollen joen fosforipäästöjen määrä kasvaa jyrkästi juuri sivujokien kohdalla ja vähenee myötävirrassa äkisti heti sivujokien jälkeen.

Tonavan vuosittainen fosforikuormitus on 48 900 tonnia. Aineisto on vuosilta 1992–1996, tulokset on arvioitu käyttäen steady state -mallia, eikä niissä oteta täysin huomioon mahdollisia tulvia tai muita odottamattomia tapahtumia. Tuloksia voidaan pitää vain viitteellisenä arviona fosforin määrästä.

Suuri ravinnekuormitus

Tonavan typpi- ja fosforikuormituksen määrä on suuri verrattuna Euroopan muista isoista joista meriin tulevaan kuormitukseen. Esimerkiksi Reinistä mereen virtaava vuosittainen typpipäästöjen määrä on noin 50 000 tonnia ja Seimestä 149 000 tonnia, kun Tonavan aiheuttama kuormitus on 537 000–551 000 tonnia.

Alueen maiden osuus Tonavan typpi- ja fosforipäästöistä (arvioitu päästöjen lähteellä) ilmenee seuraavasta taulukosta:

Maa	Typpi (%)	Fosfori (%)	Prosenttia Tonavan alueen väestöstä¹	Typpikuormi- tus/asukas (kg/vuosi)	Fosforikuormi- tus/asukas (kg/vuosi)
Saksa	12,3-13	7,6	10,9	7,3	0,4
Itävalta	13,9-14,4	7,7	9,2	10,0	0,5
Tšekki	2,8	2,2	3,4	5,4	0,4
Slovakia	5,4-5,5	3,5	6,2	5,8	0,3
Unkari	5,6	7,7	12,2	3,0	0,4
Slovenia	3,5-3,6	2,7	2,0	11,8	0,8
Kroatia	4,1	4,5	3,8	7,2	0,7
Jugoslavia	12,8-13,1	14,4	10,8	8,0	0,8
Bosnia ja Hertsegovina	6,4-6,5	4,6	3,5	12,4	0,8
Bulgaria	4-4,1	8,1	4,6	5,9	0,1
Romania	21,3-22	26,0	27,1	5,4	0,6
Moldova	1,4-1,5	2,9	2,3	4,2	0,7
Ukraina	5-5,1	8,1	3,7	9,0	1,3

Taulukosta selviää, että typpeä tuottavat eniten Saksa, Itävalta, Romania ja Jugoslavian liittotasavalta, joista jokainen vastaa yli 10 prosentista typpipäästöistä. Suurimmat fosforin tuottajat ovat Jugoslavian liittotasavalta ja Romania. On huomattava, että maan osuus alueen väestöstä ja sen osuus ravinnekuormituksesta eivät aina riipu toisistaan. Joen ravinneongelman poistamiseen tähtäävät toimet on siis kohdennettava tarkasti ottaen huomioon yksittäisen maan suhteellinen ja absoluuttinen osuus Tonavan ja Mustanmeren saastumisessa.

Muista Tonavaa ja Mustanmerta saastuttavista aineista ei ole yhtä tarkkoja numerotietoja.

¹ Käytetyt tiedot: ks. liite 3.

Saastumisesta ja patojen rakentamisesta huolimatta Tonavan valuma-alueella on joitakin suojeltuja luontoalueita: suistoalueen Romaniassa sijaitseva osa on kirjattu Ramsarin yleissopimukseen ja julistettu vuonna 1992 biosfäärin suojelualueeksi Unescon Ihminen ja ympäristö -ohjelmassa (Man and the Biosphere, MaB). Toinen ainutlaatuinen ekosysteemi on Karstin kosteikko Romaniassa ja Bulgariassa Tonavan alajuoksulla.

Kosteikkoja koskeva yleissopimus, joka allekirjoitettiin Ramsarissa Iranissa vuonna 1971, on hallitustenvälinen sopimus, joka antaa puitteet kosteikkojen ja niiden luonnonvarojen suojeluun ja järkipäraseen käyttöön tähtäävälle kansalliselle toiminnalle ja kansainväliselle yhteistyölle.

Yleissopimuksessa on tällä hetkellä mukana 124 osapuolta. Niiden alueilla on 1 073 kosteikkoa, jotka muodostavat yhteensä 81,76 miljoonan hehtaarin suuruisen alueen. Nämä alueet on ilmoitettu kuuluviksi Ramsarin yleissopimuksen kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen luetteloon.

2.2. Mustameri

Mustallamerellä on kuusi rannikkovaltiota: Romania, Bulgaria, Turkki, Georgia, Venäjä ja Ukraina.

Rehevöityminen on muuttanut Mustanmeren ekosysteemiä perinpohjaisesti 1960-luvulta alkaen. Ekosysteemin muutokset ovat vaikuttaneet kansainvälisesti meren biologiseen moninaisuuteen ja meren soveltuvuuteen esimerkiksi kalastukseen ja vapaa-ajan toimintaan.

Rehevöitymistä aiheuttavat typpi ja fosfori ovat peräisin kaikkialta Mustanmeren alueelta. Vuonna 1996 julkaistu Mustanmeren rajatylittävien ilmiöiden tutkimus osoitti, että vuonna 1992 ravinteista 70 prosenttia oli peräisin Mustanmeren kuudesta rannikkomaasta. Näistä maista kolme – Romania, Bulgaria ja Ukraina – laskee suurimman osan ravinteistaan Tonavan kautta. Loput 30 prosenttia ravinteista ovat peräisin maista, jotka eivät ole Mustanmeren rannikkomaita.

Dnepr-joki kuljettaa Mustaanmereen 20 000 tonnia typpeä vuodessa.

Alla olevassa taulukossa esitetään yksittäisten maiden Mustaanmereen laskemat typpi- ja fosforimäärät (arvioitu päästöjen lähteellä; arvio Mustanmeren saastumisesta 1998):

Maa	Typpi	Fosfori	Prosenttia Mustanmeren alueen väestöstä ²
Bulgaria	14 %	5 %	5,0
Romania	27 %	23 %	20,6
Ukraina	12 %	20 %	42,2
Venäjän federaatio	10 %	13 %	23,4
Georgia	<1 %	1 %	1,8
Turkki	6 %	12 %	7,0
Muut kuin rannikkomaat	30 %	26 %	-

Taulukosta ilmenee, että Mustanmeren maiden osuus väestöstä ja niiden osuus ravinnekuormasta eivät aina vastaa toisiaan. Ravinneongelman ratkaisuyritykset olisi siksi kohdennettava huolellisesti ottaen huomioon maan sekä suhteellinen että absoluuttinen osuus saastumisesta.

Viimeaikaiset kehityssuunnat

Tonavan kautta Mustaanmereen virtaavien ravinteiden määrä on vähentynyt viime vuosina. Tämän on aiheuttanut Tonavan alajuoksun maiden ja entisen Neuvostoliiton maiden talouksien taantuma, ravinnepäästöjen vähentämistoimet Tonavan ylajuoksun maissa sekä eräissä maissa käyttöön otettu polyfosfaatteja sisältäviä pesuaineita koskeva kielto. Typen kokonaismäärä on kuitenkin yhä vähintään nelinkertainen 1960-lukuun verrattuna (vuoden 1980 jälkeen on havaittu tuskin ollenkaan epäorgaanisen typen vähenemistä), ja fosforin määrä näyttää pysyneen suunnilleen 1960-luvun lukemissa.

Silikaatit ovat vähentyneet noin 30 prosenttiin 1960-luvun tasosta. (*Causes and Effects of Eutrophication in the Black Sea, Summary Report, June 1999. Danube Pollution Reduction Program*)

Mustanmeren vesialueen laatuun vaikuttavat voimakkaasti myös jätevedet, joiden osalta tilanne on pahentunut rannikkovaltioiden heikon taloudellisen tilanteen takia. Mailla ei ole varaa sijoittaa veden saastumista estävien jätevedenpuhdistamojen rakentamiseen. Jotkin maat (esim. Bulgaria ja Romania) ovat jo sijoittamassa uusiin jätevedenpuhdistamoihin, mutta useimmilla Mustanmeren alueilla jätevesien käsittelyä ei ole tai se on puutteellista. Myös kiinteän jätteen käsittelyssä on huomattavia ongelmia.

² Käytetyt tiedot: ks. liite 3.

Öljyn aiheuttama pilaantuminen ei ole laaja ongelma Mustallamerellä, mutta se on merkittävää erityisesti jokisuiden, jätevesien poistoputkien, teollisuuslaitosten ja satamien ympäristölle. Paineet ottaa huomioon Mustanmeren ympäristönäkökohdat kuitenkin lisääntyvät, koska Mustanmeren laivaliikenne on lisääntynyt nopeasti äskettäin avatuilta Kaspian öljykentiltä kuljetettavan öljyn vuoksi. Lisääntynyt laivaliikenne lisää tankkereiden onnettomuusriskiä etenkin Turkin salmissa.

Tähän mennessä ei ole viitteitä siitä, että **raskasmetallit**, kasvinsuojeluaineet tai muut hitaasti hajoavat orgaaniset aineet (kuten PCB) olisivat saastuttaneet Mustaamerta merkittävästi.

Toinen vakava ongelma liittyy Mustanmeren **biologisen monimuotoisuuden** vähenemiseen. Alun perin alueen biodiversiteetti oli rikasta etenkin Mustanmeren luoteisjalustalla, jossa oli ainutlaatuista punalevää. Nyt alue on muuttunut kausiluonteisesti hapettomaksi ”kuolleeksi alueeksi”. Tämä alue on laajentunut tuhatkertaiseksi 30 viimeisen vuoden aikana. Tämä on vaikuttanut koko Mustaanmereen ja muuttanut eri lajien välistä tasapainoa, mikä on häirinnyt ekosysteeminvakautta. Toinen ongelma on liikakalastus. Kalastus on lisääntynyt 1960-luvulta, ja yhä teknisempiä kalastusmenetelmiä on otettu käyttöön. Ongelmana on myös eksoottisen kampamaneetin ilmestyminen. Lajilla ei ole luonnollisia saalistajia Mustassameressä. Laji onkin menestynyt, ja sen kokonaisbiomassan Mustassameressä väitetään olevan noin miljardi tonnia, mikä on enemmän kuin huippuvuotena 1989–1990 koko maailmassa saatu kokonaiskalasaalis. Lajin ilmestymisellä on ollut valtava vaikutus Mustanmeren ekosysteemeihin ja hyötykalojen kantoihin.

Nämä ongelmat sekä ravinteiden aiheuttama veden pilaantuminen ja sameuden lisääntyminen ovat vähentäneet kaupallisesti hyödynnettävien lajien määrää 26:sta kuuteen lajiin 1970-luvun lopun jälkeen.

3. KÄYNNISSÄ OLEVA YMPÄRISTÖALAN YHTEISTYÖ ALUEELLA

Tonavan valtiot ovat allekirjoittaneet Tonavan suojelua ja kestäväää käyttöä koskevasta yhteistyöstä yleissopimuksen (Tonavan suojelua koskeva yleissopimus), joka koskee ympäristöalan yhteistyötä joen valuma-alueella. Euroopan yhteisö on myös sopimuspuolena yleissopimuksessa ja rahoittaa joitakin yleissopimuksen alaisia toimia. Tonavan suojelua koskevaa yleissopimusta panee täytäntöön Tonavan kansainvälinen suojelukomissio (ICPDR).

Tonavan suojelua koskevan yleissopimuksen (DRPC) ovat ratifioineet seuraavat sopimuspuolet:

Itävalta, Bulgaria, Kroatia, Tšekki, Saksa, Unkari, Moldova, Romania, Slovakia, Slovenia ja Euroopan yhteisö.

Ukraina on allekirjoittanut yleissopimuksen, muttei ole ratifioinut sitä. Bosnia ja Hertsegovina ja Jugoslavian liittotasavalta ovat tarkkailijoita.

Mustanmeren yleissopimuksen sopimuspuolet ovat: Romania, Bulgaria, Ukraina, Georgia, Venäjä ja Turkki.

Euroopan komissio on äskettäin saanut virallisen tarkkailijan aseman Euroopan yhteisön puolesta.

Mustanmeren ympäristön suojeluyhteistyö tapahtuu Mustanmeren suojelusta tehdyn yleissopimuksen (Mustanmeren yleissopimus) puitteissa.

Näiden kahden yleissopimuksen tulisi muodostaa alueellisen yhteistyön ja alueen

tukemispyrkimysten perusta. Siksi olisi pyrittävä vahvistamaan näitä yleissopimuksia eikä luomaan uusia sopimuksia, kuten ajoittain on ehdotettu.

Yhteisön tuki

Euroopan yhteisö on tukenut Tonavan alueella toteutettuja kansallisia ohjelmia sekä monenvälistä avustustoimintaa Phare-ohjelmasta³ vuodesta 1990. Tonavan ympäristöohjelma oli ensimmäisiä monenvälisiä ohjelmia ja myös yksi laajimmista koskaan aloitetuista hankkeista. Myös YK ja Maailmanlaajuinen ympäristörahas to GEF ovat toimineet aktiivisesti alueella. EU:n ja YK:n toimia on myös voimakkaasti pyritty koordinoimaan ja niiden ohjelmien päällekkäisyyttä on pyritty välttämään.

Neuvosto hyväksyi heinäkuussa 2000 komission ehdotuksen osallistua kansainväliseen Tonavan kulkuväylän raivausrastastoon (neuvoston päätös 2000/474/EY, 17.7.2000). Budapestissa toimipaikkaansa pitävä Tonavan suojelukomissio on tammikuusta 2001 alkaen toteuttanut hanketta, jolla pyritään raivaamaan osia Tonavasta.

³ 1.1.2000 alkaen kaikki liittymistä valmisteleva tuki on suunnattava ehdokasmaiden valmistelemiseen jäsenyyttä varten, ts. liittymiskumppanuuden painopisteisiin.

Myös Phare- ja TACIS-tukea on annettu Mustanmeren alueen ympäristöhankkeille Mustanmeren ympäristöohjelman alusta alkaen. Ohjelma perustettiin vuonna 1993 GEF:n ja YK:n tuella. Sen yleisenä tavoitteena on ollut auttaa Bulgariaa, Romaniaa, Venäjää, Ukrainaa ja Georgiaa vahvistamaan niiden itsenäistä ja yhteistä kapasiteettia ratkaista Mustanmeren ympäristöongelmat. Lisäksi Georgia, Venäjä ja Ukraina ovat saaneet TACIS-tukea Mustanmeren yleissopimukseen ja Mustanmeren toimintasuunnitelmaan osallistumiseen ja niiden täytäntöönpanoon, erityisesti Mustanmeren ongelmia koskevan koulutuksen ja valistuksen edistämiseen, paikallisten ryhmien tukemiseen ja tiedonsiirtoon.

Strategiset toimintaohjelmat

Tonavan ja Mustanmeren ympäristöohjelmissa on alusta alkaen keskitytty laatimaan toimintasuunnitelmia ja tunnistamaan ensisijaisia investointikohteita, joissa on toimittava rajatylittävien ongelmien käsittelemiseksi. Yksi Tonavan ja Mustanmeren ohjelmien tärkeimmistä saavutuksista tähän mennessä on ollut strategisten toimintasuunnitelmien laatiminen. Toimintasuunnitelmat luovat perustan tulevaisuudessa toteutettaville toimille.

Investoinnit vähäisiä

Tähän mennessä näiden kahden yleissopimuksen puitteissa ensisijaisiksi määritettyihin hankekohteisiin on kuitenkin sijoitettu vain rajallisesti. Pääpulsaksi on osoittautunut se, että Mustanmeren ja Tonavan ensisijaisia kohteita ei ole nimetty selkeästi valtioiden ensisijaisiksi sijoituskohteiksi, eivätkä ne kuulu kattaviin ja toteutuskelpoisiin kansallisiin strategioihin.

Mustanmeren veden laadulle on asetettu yhtenäiset tavoitteet vuonna 1996 sovitun Mustanmeren strategisen toimintasuunnitelman nojalla, mutta suunnitelman toteutus on selvästi jäljessä aikataulustaan.

Mustanmeren ympäristöohjelman mukaisesti jokaiseen Mustanmeren rannikkomaahan perustettiin toimintakeskus. Jokaisella keskuksella oli oma vastuualueensa, esimerkiksi kalavedet, biologinen monimuotoisuus tai seuranta, jota ne koordinoivat koko alueella. Samanaikaisesti nimettiin jokaisessa rannikkomaassa omat kansalliset yhteyspisteet näiltä aloilta. Toimintakeskuksista luodun verkoston toiminta on tällä hetkellä ongelmallista, sillä valtiot eivät rahoita ja tue riittävästi niiden toimintaa.

Liitteessä 2.3 luetellaan alueella viimeisten kymmenen vuoden aikana toteutetut EU-hankkeet. Tonavan alueen osalta luetellaan myös veden laatuun ja jätevesiin liittyvät tutkimukset ja investoinnit, joilla on ollut suora vaikutus Tonavan ja Mustanmeren alueen veden laatuun.

EU on äskettäin aloittanut alueellista ympäristöalan yhteistyötä edistävän hankkeen, Balkanilla toteutettavan alueellisen ympäristön jälleenrakennusohjelman (Regional Environmental Reconstruction Programme, REReP), joka on onnistunut hyvin.

Ohjelman tarkoituksena on edistää ympäristöalan toimien ja Balkanin saaman kansainvälisen avustuksen koordinoitua. Ohjelman tärkein tavoite on instituutioiden kehittäminen, mutta siitä tuetaan myös joitakin kiireellisiä ympäristösijoituskohteita. Toinen samantapainen malli on OECD:n ympäristöohjelman työryhmä:

(<http://www.oecd.org/env/eap/eaptf/12taskforce/index.htm>)

4. TÄRKEIMMÄT TAVOITTEET YMPÄRISTÖALALLA

Tonavan ja Mustanmeren alueen yhteinen työryhmä määritteli yleiset Tonavan ja Mustanmeren aluetta koskevat ympäristöalan tavoitteet vuonna 1998. Euroopan yhteisö yhtyy näihin tavoitteisiin ja antaa tukensa niiden saavuttamiseksi.

Pitkän aikavälin tavoitteena on vähentää ravinteita ja muita haitallisia aineita, jotta alueen ekosysteemit voivat elpyä.

Monet alueen maat ovat laatineet kansallisia ympäristöstrategioita, jotka koskevat myös Tonavaa ja Mustaa. Maiden toivottua taloudellista kehitystä olisi kuitenkin ohjattava siten, että ravinteiden päästöjä pistekuormituslähteistä (kunnalliset, teolliset ja maatalouden pistekuormituslähteet) ja hajakuormituslähteistä (maatalous) rajoitetaan sopivilla toimenpiteillä ja käytänteillä.

Tällä hetkellä Mustaanmereen virtaava ravinnemäärä on ainutlaatuinen ilmiö, joka johtuu useimpien rannikkomaiden viime vuosikymmenellä kärsimästä vakavasta taloudellisesta laskusuhdanteesta. On kuitenkin hyvin tärkeää, että ravinnemäärä pysyy alhaisena talouskehityksestä riippumatta, ja näin ollen ravinteiden ja myrkyllisten aineiden päästöjen valvonnan on sisällyttävä kaikkiin kansallisiin kehityssuunnitelmiin.

Edellä mainitun perusteella

välivaiheen tavoite on, että kaikki Tonavan ja Mustanmeren alueen maat laativat ja ottavat käyttöön kiireelliset valvontamenetelmät, joilla estetään vuoden 1997 tasoa suuremmat typen ja fosforin päästöt Mustaanmereen, kun Tonavan kautta tulevat päästöt lasketaan mukaan.

Tonavan ja Mustanmeren alueen yhteinen työryhmä on ehdottanut, että vuotta 1997 käytettäisiin vertailuvuotena, sillä työryhmän tekemästä analyysistä ilmeni, että sen jälkeen Mustanmeren ekosysteemien tila on pysynyt ennallaan tai jopa hieman parantunut.

Muiden tärkeiden tavoitteiden pitäisi Euroopan komission mielestä olla EY:n vesialan puitedirektiivin periaatteiden mukaiset:

- estetään vesiekosysteemien sekä vesiekosysteemeistä suoraan riippuvaisten maaekosysteemien ja kosteikkojen huononeminen edelleen sekä suojellaan ja parannetaan niiden tilaa,
- edistetään kestävää, käytettävissä olevien vesivarojen pitkäjänteiseen suojeluun perustuvaa veden käyttöä,
- tehostetaan vesiympäristön suojelua ja parannetaan sitä prioriteettiaineita koskevilla erityistoimenpiteillä sekä lopettamalla kerralla tai vaiheittain vaarallisten prioriteettiaineiden päästöt,

- varmistetaan pohjavesien pilaantumisen asteittainen väheneminen ja estetään niiden pilaantuminen edelleen ja
- osallistutaan tulvien ja kuivuuden vaikutusten lieventämiseen.

Rannikkoalueiden yhdenmety käyttö ja hoito

Euroopan komissio antoi vuonna 2000 tiedonannon "Rannikkoalueiden yhdenmety käyttö ja hoito - strategia Eurooppaa varten" (KOM(2000)547, 27. syyskuuta 2000). Tiedonannossa yksilöidään periaatteet, joita olisi noudatettava kestäväan kehitykseen tähtäävän suunnittelun ja hallinnan edistämiseksi rannikkoalueilla. Asiakirjassa hahmotellaan toimia, joita on tarkoitus toteuttaa yhteisön tasolla näiden periaatteiden toteuttamiseksi, mutta toisaalta siinä korostetaan myös kansallisen, alueellisen ja paikallistason toiminnan tärkeyttä.

Koska Mustanmeren rannikkoalueeseen kohdistuu yhä enemmän paineita, rannikkoalueiden yhdenmety käytön ja hoidon periaatteita olisi toteutettava aluetta koskevassa suunnittelussa ja hallinnossa.

Rannikkoalueiden yhdenmetyssä käytössä ja hoidossa (ICZM) korostetaan
tarvetta koordinoita talouden ja politiikan eri sektoreita, jotka toimivat
rannikkoalueella,
sisämaan toimintojen ja rannikkoalueen tilan välisiä yhteyksiä,
rannikkoalueen sisämaan puoleisen osan ja merenpuoleisen osan
johdonmukaisen suunnittelun ja hoidon tärkeyttä,
naapurimaiden kanssa tehtävää yhteistyötä aluemeritason suunnittelussa ja
hallinnassa.

5. EHDOTETUT TOIMET

Tonavan ja Mustanmeren rehevöitymisongelman käsittelemiseksi ja edellä luvussa 4 hahmoteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan kaikkien asian koskemien maiden ja alueella toimivien kansainvälisten järjestöjen yhtenäistä toimintaa.

On yleisesti tunnustettu, että paras kokonaisvaltainen vesitalouden menetelmä on hoitaa asia koko vesistöalueen laajuudelta sen sijaan, että noudatettaisiin hallinnollisia ja poliittisia rajoja, sillä vesistöalue muodostaa luonnollisen maantieteellisen ja hydrologisen kokonaisuuden.

EU:ssa kehitetään nyt tätä lähestymistapaa panemalla täytäntöön uusi vesipolitiikan puitedirektiivi, ja samaa ratkaisutapaa ehdotetaan Tonavan ja Mustanmeren alueen ympäristöyhteistyön parantamiseksi.

Vaikka ne Tonavan maat, jotka eivät ole EU:n jäsenvaltioita, eivät tarkkaan ottaen voi saattaa vesipolitiikan puitedirektiiviä osaksi kansallista lainsäädäntöään, kaikki Tonavan suojelua koskevaan yleissopimukseen liittyneet maat ovat päättäneet käyttää ja hoitaa jokea puitedirektiivin mukaisesti.

Toteutusta koordinoi Tonavan suojelua koskevan yleissopimuksen alaisena toimiva asiantuntijaryhmä, jonka puheenjohtajana toimii Euroopan komissio. Toteutuksen aikataulu noudattelee direktiivissä EU:n nykyisille jäsenvaltioille asetettua aikataulua.

Tonavan ja Mustanmeren vesistöalueen kannalta merkityksellisiin EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin velvoitteisiin kuuluvat seuraavat:

*vesiensuojelu ulotetaan koskemaan kaikkia vesiä,
pyritään saavuttamaan hyvä veden tila määräaikaan mennessä,
vesienhoito perustuu vesistöalueisiin,
yhdistetyssä lähestymistavassa asetetaan päästöraja-arvoja ja
laatunormeja,
oikea hinnoittelu,
kansalaisten läheisempi osallistuminen,
lainsäädännön suoraviivaistaminen.*

Jokaista vesistöaluetta varten on perustettava "vesistöalueen hoitosuunnitelma", johon kuuluu analyysi vesistöalueen ominaisuuksista, katsaus veden tilaan kohdistuviin ihmisen toiminnan vaikutuksiin sekä taloudellinen analyysi veden käytöstä vesistöalueella.

Kun kaikki Tonavan maat nyt ovat sitoutuneet vesistöalueen hoitosuunnitelman käyttöön, jotkin Mustanmeren rannikkoalueista kohdennetaan Tonavan vesistöalueeseen, mikä vauhdittaa koko Tonavan ja Mustanmeren valuma-alueen koskevan yhtenäisen lähestymistavan käyttämistä.

Myös muille Mustaanmereen laskeville joille ollaan laatimassa toimintasuunnitelmia, mikä merkitsee ensimmäistä askelta kohti vesistöalueen hoitosuunnitelmaa. Toimintasuunnitelmat voivat toimia perustana yhtenäiselle lähestymistavalle Mustanmeren suojeluun ⁴.

Muihin Mustanmeren ympäristöhaasteisiin, jotka eivät liity joista mereen virtaaviin ravinteisiin tai muihin saasteisiin, on myös kiinnitettävä huomiota tulevaisuudessa. Nämä haasteet liittyvät kalastukseen, öljyn tai haitallisten aineiden aiheuttamaan pilaantumiseen sekä ilman kautta kulkeutuvien saasteiden, jätepäästöjen, alusten aiheuttaman pilaantumisen ja onnettomuuksien estämiseen.

Suunnitellut toimet voidaan jakaa kolmeen ryhmään niiden välineellisen tavoitteen mukaan:

- 1) toimintaympäristön luominen koko alueen kattavalle yhteistyölle,*
- 2) Tonavan ja Mustanmeren alueen kehittämisessä etusijalla olevien kohteiden sisällyttäminen paremmin EU:n yhteistyöpolitiikkaan myös alakohtaisesti,*
- 3) taloudellisen avun tehostaminen.*

Toimintaympäristö koko alueen yhteistyölle

Tonavan ja Mustanmeren alueen alueellista ympäristöyhteistyötä varten on jo olemassa institutionaalinen kehys (ks. luku 3 ja liite 2), mutta meneillään olevien eri hankkeiden toteutus ja koordinointi eivät ole pysyneet mukana vauhdissa, joten toivottua synergiaa ei ole syntynyt.

Näin ollen **alueen ympäristöalan toimijat** (Tonavan ja Mustanmeren komissiot) **ja alueen yksittäiset maat tarvitsevat kipeästi entistä paremmin koordinoitua tukea**. Tärkeää on myös alueellisen yhteistyön kehittäminen edelleen kyseisten maiden kesken.

Euroopan yhteisön, joka jo toimittaa alueelle teknistä ja taloudellista tukea, olisi omaksuttava ennakoivampi rooli ja ryhdyttävä tarpeelliseksi havaitun koordinoitun tuen voimanlähteeksi.

- Ensinnäkin on vahvistettava Tonavan suojelukomission sihteeristöä, jotta se voi ryhtyä toteuttamaan tehtävänsä EU:n vesipolitiikan puitesäätöjen täytäntöönpanon koordinoijana. Samaan aikaan on varmistettava Mustanmeren komission sihteeristön ja jokaisen maan toimintakeskusten pysyvyys, jotta Mustanmeren rannikkovaltiot ottavat suoran vastuun alueen poliittisesta ja taloudellisesta toiminnasta.

⁴ Maailmanlaajuinen ympäristörahoisto tukee ohjelmaa, jossa Dnepr-joen vesistöalueelle (Venäjä, Valko-Venäjä ja Ukraina) kehitetään rajatylittävää tutkimusta ja strategista toimintaohjelmaa. Hankkeen tarkoituksena on auttaa Dneprin vesistöalueen maita tunnistamaan, priorisoimaan ja käsittelemään Dnepr-jokeen ja Mustaanmereen valuvien ravinteiden ja myrkyllisten saasteiden piste- ja hajakuormituslähteitä. Toimintasuunnitelmia on kehitetty Euroopan yhteisön Tacis-rahaston tuella myös Prut-joelle, Maailmanpankin rahoituksella Donin alajuoksulle, Asovanmerelle pääasiallisesti hollantilaisella rahoituksella ja useiden rahoittajien avustuksella Dnepr-joelle.

Tonavan kansainvälinen suojelukomissio ja Mustanmeren komissio ovat jo yhdessä julistaneet halukkuutensa yhteistyöhön yhteisten strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Näiden kahden komission välistä yhteisymmärryspöytäkirjaa ravinteiden päästöistä Tonavaan ja Mustaanmereen laaditaan parhaillaan.

- Euroopan komissio pyrkii ensin luomaan Tonavan ja Mustanmeren komissioiden välisestä yhteisymmärryspöytäkirjasta perustan yhteistyölle, joka muodostuu konkreettisista toteutusvaiheista. Tämä edellyttää aluksi, että kaikki yleissopimusten allekirjoittajat allekirjoittavat myös yhteisymmärryspöytäkirjan. Perustan luomiseksi komissio aikoo ehdottaa, että perustetaan epämuodollinen työryhmä (DABLAS-työryhmä) yleissopimusten puitteissa harjoitettavan yhteistyön nykyisiin puitteisiin. Työryhmän ensimmäinen tehtävä on tehdä yhteisymmärryspöytäkirjan allekirjoittamiseen tähtäävät valmistelutyöt ja tämän jälkeen laatia ympäristösuunnitelma, johon sisältyy luettelo alueen ympäristön ennallistamishankkeista tärkeysjärjestyksessä.

Epävirallisen työryhmän olisi koostuttava alueen maiden, Tonavan ja Mustanmeren komissioiden, Euroopan komission, asianomaisten EU:n jäsenvaltioiden, kansainvälisten rahoituslaitosten ja kahdenvälisten rahoittajien edustajista.

- Teknisissä asioissa Euroopan komissio tukee Tonavan ja Mustanmeren yhteisen työryhmän toiminnan elvyttämistä. Työryhmä voi tulevaisuudessa parantaa alueen ympäristöongelmien teknistä arviointia.

Sekä epävirallisen työryhmän että Tonavan ja Mustanmeren yhteisen työryhmän olisi aloitettava toimintansa syksyllä 2001.

- Euroopan komissio pyrkii helpottamaan Tonavan ja Mustanmeren yleissopimusten sekä Euroopan ympäristökeskuksen (EEA) välistä yhteistyötä, jotta seuranta- ja tiedonhallintamenetelmät olisivat alueella yhtenäisiä ja EU:n käytäntöjen mukaisia. Euroopan ympäristökeskus kehittää vuosina 2001–2002 Tonavan ja Mustanmeren alueelle merkittäviä toimia, joista muodostuu tulevan toiminnan perusta.

Monista alueen maista tulee Euroopan ympäristökeskuksen jäseniä vuoteen 2002 mennessä ⁵. Uusien jäsenten myötä Euroopan ympäristökeskus saa käsiteltäväkseen todennäköisesti uusia, Tonavaan ja Mustaanmereen liittyviä asioita, ja samalla tulee mahdolliseksi toteuttaa alueen jäsenvaltioita kiinnostavia erikoishankkeita.

- Euroopan komissio tulee tukemaan laajentuvan ympäristökeskuksen ja siihen kuulumattomien alueen maiden välisen yhteistyön toiminnallisten järjestelyjen luomista.
- Szentendren alueellista ympäristökeskusta (Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe, REC)⁶, johon liittyy lähivuosina Turkki muiden ehdokasmaiden lisäksi, olisi pyydettävä osallistumaan Tonavaa ja Mustaa koskevien hankkeiden ja toimien suunnitteluun.

⁵ Neuvoston päätökset 2001/582/EY – 2001/594/EY, 18.6. 2001, sopimuksen tekemisestä Euroopan yhteisön ja Tšekin tasavallan, Puolan, Romanian, Slovenian, Unkarin, Latvian, Liettuan, Bulgarian, Slovakian, Viron, Kyproksen, Maltaan ja Turkin välillä näiden maiden osallistumisesta Euroopan ympäristökeskuksen ja ympäristöä koskevan Euroopan tieto- ja seurantaverkoston toimintaan.

⁶ <http://www.rec.org>.

- Myös Kaukasuksen alueellisella ympäristökeskuksella (Caucasus Regional Environment Centre)⁷ on tärkeä tehtävä Mustanmeren itäisten maiden ympäristöasioiden suunnittelussa, ja sitä olisi pyydyttävä osallistumaan ehdotettuihin alueellisiin hankkeisiin.
- Tonavan ja Mustanmeren alueella ja "Environment for Europe" -prosessissa aloitettujen ympäristötoimien välille olisi luotava selvä yhteys, ja Euroopan ympäristöohjelman työryhmän kokemuksia erityisesti vesikysymyksistä olisi hyödynnettävä paremmin. Siksi ympäristöohjelman työryhmää kehoitetaan osallistumaan perustettavaan epäviralliseen työryhmään.

Lisäksi Mustanmeren komissio on äskettäin antanut EU:lle virallisen tarkkailijan aseman yleissopimuksen sopimuspuolten kokouksissa. Euroopan yhteisön keskipitkän aikavälin tavoitteena, joka liittyy joidenkin Mustanmeren maiden Euroopan unioniin liittymiseen tähtäävään prosessiin, on päästä jäseneksi Mustanmeren yleissopimukseen.

Tonavan ja Mustanmeren alueen painopisteiden sisällyttäminen EU:n yhteistyöpolitiikan järjestelmään

- Euroopan komissio aikoo tukea EY:n vesipolitiikan puitedirektiivin pääperiaatteiden täytäntöönpanoa koko Tonavan vesistöalueella ja Mustanmeren rannikkovaltioissa alkaen EU:n jäsenehdokasmaista. Toiminnan aikajänne on kymmenen vuotta, ja maiden on saavutettava konkreettisia välitavoitteita.
- Pidemmällä aikavälillä komissio pyrkii auttamaan yhteistyösopimusten solmimisessa. Muita Mustanmereen laskevia jokia varten tehdään samanlaisia yhteistyösopimuksia kuin Tonavan vesistöalueesta (ks. kohta 2.1).⁸ Ensimmäinen välitavoite on kyseisten jokien nykyisten ympäristötoimintasuunnitelmien tarkistaminen ja niiden tulevaa kehittämistä koskevan strategian laatiminen. Tämä työ aloitetaan vuoden 2001 aikana, ja kaikkien Mustanmeren maiden tiiviistä osallistumisesta Mustanmeren ongelmien ratkaisemiseen laaditaan suunnitelma.
- Euroopan komissio kannustaa alueen maita sisällyttämään kansallisiin yhteisön tukemiin ohjelmiin ja strategioihin sellaisia hankkeita, joista on hyötyä Tonavan ja Mustanmeren ympäristölle, aina kun tämä on aiheellista ja asianomaisten yhteisön välineiden (LIFE, PHARE, ISPA, TACIS, CARDS, SAPARD jne.) mukaista.⁹ Hankkeiden on oltava EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin ja EY:n muun vesilainsäädännön mukaisia.
- Komissio kehottaa alueen maita ja jätevesihankkeita rahoittavia tahoja varmistamaan, että kaikissa uusissa jätevedenpuhdistamoissa jätteet käsitellään biologisesti ja että siirtyminen tertiärikäsittelyyn (ravinteiden poistamiseen) on mahdollista ilman liiallisia kustannuksia.

⁷ <http://rec.caucasus.net>.

⁸ Mustanmeren yleissopimus voi osoittautua esteeksi koko Mustanmeren valuma-alueen kattavalle lähestymistavalle, ja tätä näkökohtaa on tutkittava ja se on pyrittävä ratkaisemaan.

⁹ ISPA on tärkein yhteisön välineistä, joilla tuetaan ympäristösiijoitushankkeita. PHAREN roolina on tukea Keski- ja Itä-Euroopan kymmenessä ehdokasmaassa instituutioiden kehittämistä ja investointeja, jotka muodostavat satunnaisen mutta välttämättömän osan yhtenäistä teollisuuden jälleenrakentamista ja alueellisia kehitysohjelmia.

- Alueella tarvitaan voimakkaampaa tutkimustyötä, joka tarjoaisi päättäjille vakaata tieteellistä tukea Tonavan vesistöalueen ja Mustanmeren alueen ympäristön laadun parantamiseen tarkoitettujen investointien suuntaamiseen ja priorisointiin. Yhteisön tutkimusohjelmissa tehtävä tutkimustyö edistää osaltaan tavoitteen saavuttamista.
- Komissio pyrkii varmistamaan, että seuraavassa yhteisen maatalouspolitiikan tarkistuksessa käsitellään maatalouden osuutta alueen ympäristön suojelussa ja kohentamisessa, etenkin ravinnepäästöjen vähentämistä sekä luonnonsuojelualueiden ja biologisen moninaisuuden säilyttämistä Tonavan ja Mustanmeren alueilla.
- Romanialla on erittäin suuri vaikutus Mustaanmereen laskevien ravinteiden määrään. Mustaanmereen laskee lähinnä Tonavan kautta ravinteita koko maan alueelta. Romaniaa on tuettava erityisesti saastekuormituksen vähentämisessä.
- Komissio kannustaa alueen maita allekirjoittamaan ja ratifioimaan asiaan liittyvät YK:n Euroopan talouskomission yleissopimukset ja etenkin *yleissopimuksen valtioiden rajat ylittävien jokien ja useamman kuin yhden valtion alueelle ulottuvien järvien suojelusta ja käytöstä* sekä *yleissopimuksen teollisuusonnettomuuksien rajojen yli ulottuvista vaikutuksista*. EU korostaa, että Tonavan ja Mustanmeren maiden on sisällytettävä ympäristö- ja terveystieteelliset alakohtaiset politiikkoihin, kuten liikenne-, energia-, maatalous-, kalastus- ja kauppapolitiikkaan Euroopan unionin yhdentymisstrategian (Cardiffin prosessin) mukaisesti.

Alueelle myönnettävää taloudellista tukea on tehostettava

Yhteisön tällä hetkellä alueelle myöntämään taloudelliseen tukeen kuuluu 3 miljoonan euron tuki, joka kuuluu alueellisen Tacis-yhteistyöohjelman vuoden 2000 talousarvioon. Tuki on tarkoitettu parantamaan Odessassa, Krasnodarissa ja Batumissa toimivien Mustanmeren alueen toimintakeskusten edellytyksiä antaa toimivaa ympäristöhoitoneuvontaa ja -tukea.

Lisäksi EY:n tutkimuspuiteohjelmaan kuuluvasta ympäristön ja kestävän kehityksen ohjelmasta tuetaan useita Tonavan ja Mustanmeren alueen tutkimushankkeita. Niistä tärkeimpiin kuuluu DANUBS-hanke, laaja Tonavan vesistöaluetta koskeva tutkimushanke, jonka tavoitteena on luoda tieteellisesti perusteltuja skenaarioita ja luoda päättäjille perusta Mustanmeren rehevöitymisen vähentämiseen tarkoitettujen toimien priorisoimista varten. Toinen tärkeä hanke on Tisza-joen hanke, jolla on tarkoitus luoda yhtenäinen, kenttätutkimuksin tuettu ja validoitu mallintamistapa, joka tarjoaa päättäjille välineet tämän Tonavan vesistöalueen tärkeän osan suunnitteluun ja hoitoon.

- Euroopan komissio varmistaa, että tulevaisuudessa kaikissa EU:n rahoittamissa Tonavan ja Mustanmeren aluetta koskevissa hankkeissa on otettava huomioon Tonavan ja Mustanmeren ympäristöalan strategisissa toimintasuunnitelmissa määritellyt ensisijaiset kehityskohteet. Tähän mennessä näin ei ole aina tehty, sillä näitä ensisijaisia kohteita ei ole mainittu maiden rahoituspyynnöissä.
- Komissio aikoo myös tutkia tapoja lisätä johdonmukaisuutta ja koordinoitua yhteisön rahoituksessa sellaisille alueellisten ympäristöalan hankkeille, joihin sisältyy infrastruktuurihankkeita. Tällöin tutkitaan keinoja parantaa Tonavan ja Mustanmeren alueen eri rahoitusvälineiden koordinoitua, kuten Ispa-ohjelman, Romanian ja Bulgarian Phare-ohjelmien, Tacis-ohjelman sekä Turkin rahoitusvälineen koordinoitua. Muita mahdollisuuksia olisivat Interreg IIIB:n alaiset hankkeet, joihin ehdokasmaat voivat myös osallistua.

- Komissio tulee tutkimaan ja toteuttamaan mahdollisuutta ulottaa kolmansien maiden Life-ohjelma koskemaan kaikkia alueen maita.
- Komission tavoitteena on lisätä kansainvälisten rahoituslaitosten ja kahdenvälisten lahjoittajien alueelle tekemiä sijoituksia. Lisäksi komissio tarkastelee, millaisia mahdollisuuksia yhteisöllä olisi osallistua kansainvälisten rahoituslaitosten investointeihin ja miten jäsenvaltioiden kahdenvälisten ohjelmien koordinointia voitaisiin kehittää. Tässä yhteydessä on tarkoitus osallistua Mustanmeren alueella tehtävään investointiin, joka koskee Etelä-Ukrainan jätevesien käsittelyä ja vesihuoltoa (vuoden 2001 talousarviosta).

Lyhyellä aikavälillä alue saa erityisen merkittävän Maailmanlaajuisen ympäristörahaston GEFin ja Maailmanpankin yhteisen investointirahaston myöntämän 70 miljoonan dollarin tuen alueen investointeihin. Maailmanlaajuinen ympäristörahasto aikoo tulevina vuosina rahoittaa yhteistä teknisen tuen hanketta Tonavan ja Mustanmeren alueella. Hankkeen koko kapasiteetinlisäysosuus on 24 miljoonaa dollaria. Tuen ensimmäinen erä maksettiin toukokuussa 2001.

- Euroopan komissio tukee hankkeen toteuttamista osallistumalla Tonavan suojelukomission ja Mustanmeren komission työhön.
- Komissio aikoo pyytää EU:n jäsenvaltioita asettamaan Tonavan ja Mustanmeren alueen ensisijaisten kohteiden joukkoon ympäristöä ja kestävästä kehitystä koskevissa kahdenvälisissä suhteissa.

6. PÄÄTELMÄT

Tonavan ja Mustanmeren alueen geopoliittinen merkitys lisääntyy Euroopan laajentuessa.

Tonavan ja Mustanmeren ympäristön pilaantuminen edellyttävää kiireellistä toimintaa, ja ongelma voidaan ratkaista vain pyrkimällä alueellisella tasolla yhteisvoimin ennallistamaan ympäristöä. Tästä työstä tulee ensisijainen väline alueen kestävä kehityksen edistämiseksi ja sen jälkeen sen varmistamisessa.

EU:n kestävä kehityksen strategiassa korostetaan EU:n avainasemaa kestävä kehityksen toteuttamisessa Euroopassa ja laajemminkin maailmassa. Strategiassa korostetaan, että EU:n sisä- ja ulkopolitiikan on tuettava aktiivisesti muiden maiden pyrkimyksiä saavuttaa kehitys, joka on entistä kestävämpi.

- Näin ollen komissio pyytää neuvostoa ja Euroopan parlamenttia harkitsemaan Tonavan ja Mustanmeren aluetta koskevaa yhdenmukaista EU:n aloitetta. Komissio raportoi vuonna 2003 niiden voimistettujen pyrkimysten ja hankkeiden tuloksista, joihin se aikoo ryhtyä.

Liitteet

Liite 1 Lyhenneluettelo

Phare	Keski- ja Itä-Euroopan maiden liittymistä edeltävä ohjelma
ISPA	Liittymistä edeltävä rakennepolitiikan väline
Tacis	Uusille itsenäisille valtioille suunnattu avustushjelma
Sapard	Keski- ja Itä-Euroopan maiden liittymistä edeltävä rakenteellinen tuki
Cards	Yhteisön jälleenrakennus-, kehitys- ja vakautusapu
Meda	Välimeren maiden avustushjelma
Unesco	Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö
ICPDR	Tonavan kansainvälinen suojelukomissio
DRPC	Tonavan suojelua koskeva yleissopimus
BSC	Mustanmeren suojelusta saastumista vastaan tehty yleissopimus (Mustanmeren yleissopimus)
ICPBR	Mustanmeren kansainvälinen suojelukomissio
REReP	Alueellinen ympäristön jälleenrakennushjelma
REC	Alueellinen ympäristökeskus
GEF	Maailmanlaajuinen ympäristörahassto
EEA	Euroopan ympäristökeskus
BSEP	Mustanmeren ympäristöohjelma
PCB	Polykloorattu bifenyli

LIITE 2 YMPÄRISTÖALAN YHTEISTYÖ ALUEELLA

LIITE 2.1 TONAVAN KANSAINVÄLINEN SUOJELUKOMISSIO

Yksitoista Tonavan rannikkovaltiota ja Euroopan yhteisö allekirjoittivat yleissopimuksen Tonavan suojelua ja kestävästä käytöstä koskevasta yhteistyöstä (Tonavan suojelua koskeva yleissopimus, DRPC) Sofiassa 29. kesäkuuta 1994. Yleissopimus tuli voimaan 22. Lokakuuta 1998, kun yhdeksän valtiota oli ratifioinut sen.

Yleissopimus perustuu Tonavan suojelua koskevaan Bukarestin julistukseen sekä valtioiden rajat ylittävien jokien ja useamman kuin yhden valtion alueelle ulottuvien järvien suojelusta Helsingissä vuonna 1992 tehtyyn YK:n Euroopan talouskomission yleissopimukseen¹⁰.

Yleissopimusta sovelletaan pinta- ja pohjavesiin niillä Tonavan valuma-alueilla, jotka sijaitsevat sopimuspuolten alueilla.

Tonavan suojelua koskevan yleissopimuksen tavoitteena on saavuttaa kestävä ja tasapuolisen vesitalouden tavoitteet, joihin kuuluvat Tonavan valuma-alueen pintavesien ja pohjavesien suojelu, parantaminen ja järkipäiväkäyttö. Lisäksi sopimuspuolet tekevät parhaansa valvoakseen onnettomuuksia, joiden yhteydessä veteen joutuu vaarallisia aineita, sekä tulvien ja jäiden aiheuttamia vaaratilanteita Tonavalla. Sopimuspuolet myös pyrkivät vähentämään Mustanmeren saastekuormitusta valuma-alueen saastelähteistä.

Lisäksi sopimuspuolet toimivat yhteistyössä, jotta Tonavan ja sen valuma-alueen nykyinen ympäristöllinen ja veden laadun tila voidaan vähintään säilyttää ja jotta sitä voidaan parantaa.

Sopimuspuolet laativat toimenpiteitä, joilla pyritään Tonavan kestäväan kehitykseen ja ympäristönsuojeluun. Erityisesti tällä tavoitteella pyritään varmistamaan vesivarojen kestävä käyttö kunnallisissa, teollisissa ja maatalousyhteyksissä, säilyttämään ja ennallistamaan ekosysteemejä sekä täyttämään muita kansanterveyteen liittyviä vaatimuksia.

Seuraavat toimet ja toimenpiteet kuuluvat yleissopimuksen soveltamisalaan silloin, kun niillä on tai niillä oletetaan olevan rajat ylittäviä vaikutuksia:

- jätevesien päästöt vesistöön, ravinteiden ja vaarallisten aineiden päästöt piste- ja hajakuormituslähteistä sekä lämpöpäästöt,
- vesirakennusalueella suunnitellut toimet ja toimenpiteet, erityisesti vesivirtojen säätelyyn ja juoksuttamiseen sekä varastotasoon liittyvä valvonta, tulvavalvonta ja jäiden aiheuttamien vahinkojen estäminen,
- muut vedenkäyttöön liittyvät suunnitellut toimet ja toimenpiteet, kuten vesivoiman käyttö, veden siirto ja poisto,
- olemassa olevien vesitekniikan rakennelmien käyttö,
- vesistöille vaarallisten aineiden käsitteleminen ja onnettomuuksien ennaltaehkäisy.

¹⁰ Euroopan yhteisö hyväksyi yleissopimuksen neuvoston päätöksellä 97/825/EY 24. marraskuuta 1997 (EYVL L 342, s. 18).

Yleissopimusta sovelletaan kalastukseen ja sisävesiliikenteeseen liittyvissä kysymyksissä silloin, kun on kyse vesien suojelusta näiden toimintojen aiheuttamalta saastumiselta.

Sopimuspuolten on kehitettävä kahden- ja/tai monenvälistä yhteistyötä yleissopimuksessa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja toimittava yhteistyössä etenkin seuraavissa:

- pidettävä kirjaa luontaisten vesivarojen tilanteesta valuma-alueella sovittujen määrällisten ja laadullisten muuttujien perusteella,
- annettava säännöksiä jätevesien päästöistä,
- annettava säännöksiä vesistöille vaarallisten aineiden käsittelystä
- annettava säännöksiä, joilla pyritään vähentämään hajakuormituslähteistä tulevia ravinteiden tai vaarallisten aineiden päästöjä,
- yhdenmukaistettava säännökset siten, että suojelu on mahdollisimman korkeatasoista ja
- toteutettava toimenpiteitä jätteiden ja vaarallisten aineiden rajatylittävien haitallisten, erityisesti kuljetuksesta aiheutuvien, vaikutusten estämiseksi.

Sopimuspuolet toteuttavat aiheellisia toimenpiteitä saasteiden rajatylittävien vaikutusten estämiseksi ja vähentämiseksi, vesivarojen kestävän ja kohtuullisen käytön varmistamiseksi ja luonnonvarojen säilyttämiseksi.

Yleissopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi sopimuspuolten on laadittava tieteellisiin tai teknisiin tutkimusohjelmiin liittyviä täydentäviä ohjelmia tai yhteisohjelmia. Lisäksi sopimuspuolten on luotava koko vesistöalueen kattavat koordinoitut tai yhteiset tiedotus-, varoitus- ja hälytysjärjestelmät.

Yleissopimuksessa on viisi liitettä, jotka kuuluvat siihen erottamattomana osana. Liitteessä I määritellään parhaiden käytettävissä olevien tekniikoiden ja ympäristön kannalta parhaiden käytänteiden käsitteet. Liitteessä II luetellaan yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvat teollisuudenalat ja vaaralliset aineet. Liitteessä III esitellään yleisesti veden laatuun liittyviä tavoitteita ja perusteita. Liitteessä IV kuvataan Tonavan kansainvälisen suojelukomission rakennetta ja menettelytapoja, ja liitteessä V määrätään välimiesmenettelystä.

Liite 2.2 Mustanmeren suojelusta saastumista vastaan tehty yleissopimus

Mustanmeren maiden yhteistyö virallistettiin ensimmäisen kerran vuonna 1992, jolloin allekirjoitettiin yleissopimus Mustanmeren suojelemisesta saastumista vastaan (Bukarestin yleissopimus) sekä sen liitteenä olevat kolme pöytäkirjaa. Pöytäkirjat ovat erottamaton osa yleissopimusta. Niissä käsitellään Mustanmeren vesiympäristön suojelemista maalta peräisin olevalta saasteelta, yhteistyötä Mustanmeren vesiympäristön suojelemiseksi öljyn tai muiden haitallisten aineiden aiheuttamalta saastumiselta hätätilanteissa ja Mustanmeren vesiympäristön suojelua jätteiden mereen laskemisen aiheuttamalta saastumiselta.

Mustanmeren yleissopimusta sovelletaan vain itse Mustaanmereen, ja sopimus on sellaisenaan Mustanmeren rannikkomaille rannikkoa koskeva yleissopimus. Yleissopimus kuitenkin tarjoaa myös muille kuin Mustanmeren valtioille mahdollisuuden liittyä sopimukseen, jos yleissopimuksen tavoitteiden saavuttaminen on näille maille tärkeää.

Yleissopimus Mustanmeren suojelemisesta saastumiselta velvoittaa sopimuspuolet erikseen tai yhdessä toteuttamaan tarvittavia toimenpiteitä Mustanmeren saastumisen ehkäisemiseksi, vähentämiseksi ja hallitsemiseksi. Lisäksi yleissopimus antaa sopimuspuolille mahdollisuuden laatia uusia pöytäkirjoja tarpeellisiksi katsomillaan aloilla.

Yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvat seuraavat toimet ja toimenpiteet:

- meriympäristön suojelu yleissopimuksen liitteessä eriteltyjen aineiden ja materiaalien (muiden muassa raskasmetalleja sisältävien aineiden, hitaasti hajoavien aineiden ja radioaktiivisten aineiden) aiheuttamalta saastumiselta,
- maalta peräisin olevan saasteen ehkäiseminen, vähentäminen ja hallinta,
- alusperäisen saastumisen ehkäiseminen, vähentäminen ja hallinta,
- yhteistyö saastumisen ehkäisemiseksi hätätilanteissa,
- jätteiden mereen laskemisen aiheuttaman saastumisen ehkäiseminen, vähentäminen ja hallinta,
- mannerjalustalla tehtävistä toimista, kuten luonnonvarojen hyödyntämisestä, aiheutuvan saastumisen ehkäiseminen, vähentäminen ja hallinta,
- yksittäiset tai yhteiset toimenpiteet ilmakehästä peräisin olevien saasteiden ehkäisemiseksi, vähentämiseksi ja hallitsemiseksi,
- meren elollisten luonnonvarojen suojeleminen,
- vaarallisen jätteen kuljetuksista aiheutuvan saastumisen ehkäiseminen,
- yhteistyö tieteellisissä tutkimuksissa,
- täydentävien tai yhteisten seurantaohjelmien toteuttaminen.

Bukarestin yleissopimuksen mukaan Istanbulin komissio koordinoi yleissopimuksen puitteissa tehtävää työtä. Mustanmeren maat perustivat syyskuussa 2000 Mustanmeren komission sihteeristön. Sihteeristö koordinoi nyt Bukarestin yleissopimuksen toteuttamista.

Liite 2.3 Muita toimijoita

Euroopan komissio

Phare- ja Tacis-hankkeet Tonavan vesistöalueen ympäristöohjelmassa

	Täydellinen nimi	Lyhyt kuvaus	Tukea saavat maat
1994	Tonavan onnettomuus-hälytysjärjestelmän (Accident Emergency Warning System, AEWS) täytäntöönpano	Perustetaan tehokas Tonavan onnettomuushälytysjärjestelmä. Perustetaan kansainvälinen hälytyskeskus (Principle International Alert Centre, PIAC) jokaiseen Tonavan rannikkomaahan. Hälytyskeskus on yksin vastuussa kaikesta (kansainvälisestä) tiedotuksesta. Hälytyskeskus ryhtyy toimiin saatuaan tiedon mahdollisesti vakavasta, äkillisestä saastumisesta tai jo tapahtuneesta onnettomuudesta.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1994	Sedimenttien laatu ja biologinen seuranta	Hankkeessa kerättiin yksityiskohtaista tietoa sedimenteistä ja biologisesta seurannasta valitulla Tonavan osuudella (soveltava tutkimushanke).	HU, SK
1995	Vuonna 1995 aloitetut hankkeet		
1995	Kestävää maanviljelyä esittelevien keskusten perustaminen Tonavan vesistöalueelle	Perustettiin kolme koetilaa (Bulgariaan, Romaniaan ja Unkariin), joilla esitellään kestävää maanviljelyä ja suunnitellaan tulevaisuuden luonnonmukaista viljelyä (soveltava tutkimushanke).	HU, BG, RO
1995	Radionuklidien vaikutus pintavesiin ja sedimentteihin Tonavan vesistöalueella	Hankkeessa tutkittiin, olivatko radionuklidit lisääntyneet joen alavirrassa (soveltava tutkimushanke).	HU, RO
1995	Ravinteiden käyttö KIE-maiden maataloudessa, vesivarojen suojelu ravinnepestäistä johtuvalta hajakuormitukselta	Hankkeessa tutkittiin maatalouskemikaalien käyttöä ja niiden ympäristövaikutuksia (soveltava tutkimushanke).	RO, HU
1995	Pesuaineista peräisin olevien fosfaattien poistaminen Tonavan vesistöalueella	Hankkeessa tutkittiin Tonavaan laskettujen fosfaattien määrää ja pesuaineista peräisin olevia fosfaatteja (soveltava tutkimushanke).	HU, RO, SK, CZ, UA, BG
1995	Tutkimus Tonava-joen biologisesta monimuotoisuudesta	Hankkeen tarkoituksena oli kartoittaa Tonavan biologista monimuotoisuutta (soveltava tutkimushanke).	SK, BG, RO
1995	Tonavan Eros 2000 -hanke – Romanian osuus	Soveltava tutkimushanke: tutkimushanke Tonavan ja suistoalueen ympäristön kehityssuunnista ja niiden Romanian rannikkoalueen ekologiseen toimintaan kohdistuvista vaikutuksista.	RO
1995	Tonavan Eros 2000 -hanke – Bulgarian osuus	Tutkimushanke Tonavan ja suistoalueen ympäristön kehityssuunnista ja niiden Bulgarian rannikkoalueen ekologiseen toimintaan kohdistuvista vaikutuksista.	BG, RO

1995	Kosteikkojen, tulvatasanteiden ja vesialtaiden merkitys pintaveden ravinteiden poistossa nyt ja tulevaisuudessa	Hankkeessa tutkittiin kosteikkojen ja tulvatasanteiden mahdollista roolia ravinteiden poistajina (joen) pintavesistä (soveltava tutkimushanke).	SK, SI, RO, CZ
1995	Raskasmetallien ja orgaanisten mikroepäpuhtauksien aiheuttamien ekologisten riskien arviointi Tonavan valuma-alueella	Poliittisten välineiden ja tieteellisen infrastruktuurin luominen kemiallisten saasteiden kerääntymisen ja veteen laskemisen aiheuttamien ympäristöriskien arvioimiseksi (soveltava tutkimushanke).	SK, BG, HU, CZ
1995	Veden laatutavoitteet Tonavan vesistöalueen pintavesissä	Hankkeen tarkoituksena oli laatia veden laatua koskevia tavoitteita ja ehdotuksia pintavesiin päästettävien ravinteiden vähentämisstrategioiksi (soveltava tutkimushanke).	HU, SK, RO, BG
1995	Tonavan alueellinen torjunta-ainetutkimus	Hankkeessa arvioitiin torjunta-aineista ihmisille ja vesistöjen eliöille aiheutuvaa riskiä ja annettiin suosituksia alan lainsäädännöstä, politiikasta ja hallinnosta (soveltava tutkimushanke).	BG, SK, HU, CZ
1995	Tonavan vesistöalueen hälytysjärjestelmämallin kehittäminen onnettomuus-hälytysjärjestelmän tueksi	Hankkeessa kehitettiin ja pantiin täytäntöön malli onnettomuuksien yhteydessä vuotaneiden aineiden kuljettamiseksi ja hävittämiseksi (soveltava tutkimushanke).	HU, SK, RO, BG
1995	Tonavaa ympäröivien maiden ravinnetaseet ja pohja- ja pintavesien suojelun vaihtoehdot	Hankkeessa annettiin suosituksia veden laadun ja ravinnepäästöjen seurannasta, menettelytavoista, teknologian siirrosta ja valmiuksien kehittämisestä (soveltava tutkimushanke).	HU, BG, CZ, UA, RO, MD, SI, SK
1996	Vuonna 1996 aloitetut hankkeet		
1996	Hankkeen valmisteluvaihe. Morfologiset muutokset ja niiden aiheuttamien haitallisten vaikutusten estäminen valitulla Tonavajoen alueella	Hankkeessa tutkittiin morfologisten muutosten haitallisia vaikutuksia Tonavan alajuoksulla (soveltava tutkimushanke).	SK, HU, RO, BG, UA
1996	Soveltavan tutkimusohjelman hallinnoiminen	Soveltavan tutkimusohjelman hallinnoiminen ja viimeisen soveltavaan tutkimukseen liittyvän konferenssin järjestäminen Sinaiaassa Romaniassa, kertomuksen laatiminen konferenssista.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1997	Vuonna 1997 aloitetut hankkeet		
1997	Tonavan vesistöalueen pienten kosteikkojen ennallistaminen	Tuetaan ja vahvistetaan paikallisia asiantuntijoita ja järjestöjä vesiperäisten alueiden ennallistamisessa.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat

1997	Arviointi Bosnian ja Hertsegovinan valmiuksista osallistua seurantaan, laboratoriotyön ja tiedottamisen hallintaan (Monitoring, Laboratory Management, Information Management, MLIM) sekä onnettomuushälytysjärjestelmään (AEWS) liittyviin hankkeisiin	Arvioitiin Bosnian ja Hertsegovinan valmiuksia osallistua MLIM- ja AEWS-hankkeisiin.	BA
1997	Puhdas teknologia ja teollisuusjätteiden käsittely	Tekniikkojen arviointi ja teollisuudesta (kolmesta tehtaasta) peräisin olevien saasteiden vähentämiseen tähtäävien menetelmien valitseminen.	BG, SK, RO
1997	Hanke M1: saastetilanteen ja -trendien rajatylittävä arviointi	Sovitaan yhteisistä, yhteensopivista ja kustannustehokkaista päästöjen laskentatavoista.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1997	Lannan käsittely ja hävittäminen	Vähennetään eläintiloilta peräisin olevasta jätteestä johtuvaa pinta- ja pohjavesien saastumista ja Tonavaan ja Mustaanmereen joutuvia ravinteita.	SI, RO, HU, CZ
1997	Pieniä ympäristöalan investointeja koskeva Tonavan vesistöalueen ympäristöohjelman seminaari	Pieniä ympäristöalan investointeja käsittelevän seminaarin järjestäminen.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1997	Hanke AE1: tiedotuksen parantaminen	Lisätään kansainvälisten hälytyskeskusten henkilöstön asiantuntemusta ja tietoja.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1997	AE2: kalibrointikokeiden menetelmät	Suosittelaa kustannustehokasta ja järjestelmällistä lähestymistapaa Tonavan vesistöalueen hälytysmallin kalibrointikokeisiin satunnaisten vuotojen kalibroimiseksi.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1997	Tulvatasankoniittyjen ja metsien ennallistaminen	Dyje- ja Morava-jokien alajuoksujen tulvatasankometsien ja -niittyjen palauttaminen ennalleen ja kestävä hallinta.	CZ, SK
1997	Tonava M2: tiedon käsittely, tulkinta ja välitys	Kehitetään vedenlaatua kuvaavan tiedon tulkintaa ja hyväksytyn tiedon/aineiston laajaa välittämistä edelleen.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1997	Yantran vesistöalueen kehittäminen	Suunnitellaan ja perustetaan Bulgarian Yantra-jokea käsittelevä vesistöalueuueuvosto (Yantra Pilot River Basin Council).	BG, RO
1997	M4: vakaan valvontaohjelman perustaminen	Pannaan täytäntöön Tonavan vesistöaluetta koskeva kustannustehokas ja vakaa analyttinen laadunvalvontaohjelma.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1998	Vuonna 1998 aloitetut hankkeet		
1998	Tonavan vesistöalueen veden laadun parantaminen	Useita toimia Tonavan vesistöalueen veden laadun parantamiseksi.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat

1998	Kalojen elinympäristön ennallistaminen	Veden virtausten palauttaminen luonnontilaan ja kalojen elinympäristön palauttaminen ennalleen Dyje- ja Morava-jokien alajuoksulla.	CZ, SK
1998	Kansainvälinen yhteistyö Tonavan vesistöalueen hoidossa	Kolme osa-aluetta jokien (Tisza ja Drava) kansainväliseen hoitotoimintaan.	RO, SK, HU, SI
1998	M5: seurantaan, laboratoriotyöhön ja tiedonhallintaan liittyvän alaryhmän ja työryhmän tukeminen	Tuetaan MLIM-hankkeen alaryhmän ja työryhmän toimintaa.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1998	Rajat ylittävä yhteistyö – 1996: onnettomuushälytys-järjestelmä: Laboratoriotyö- ja tiedonhallintaohjelma Tonavan vesistöalueen alueilla Ukrainassa ja Moldovassa.	Tacis-hanke: yleisenä tavoitteena on, että Ukraina ja Moldova täyttävät Tonavan suojelua koskevan yleissopimuksen mukaiset kansainväliset velvoitteensa Tonavan AEWS- ja TNMN-järjestelmien (Trans-National Monitoring Network) perustamisessa.	UA, MD
1998	Osaamisen siirtäminen onnettomuushälytys-järjestelmän alaryhmässä	Tuetaan AEWS:n alaryhmää.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1998	Morfologisia muutoksia ja niiden estämistä käsittelevän hankkeen viimeinen vaihe	Jokien morfologian kehittämistä koskevien parannustoimien yhtenäinen suunnittelu.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1998	Vaihto- ja koulutusohjelma kansainvälisille hälytyskeskuksille. Toimi liittyy vuoden 1997 AE1-hankkeeseen, ja raportointi tapahtuu AE1-hankkeen yhteydessä.	Vaihto- ja koulutusohjelma kansainvälisten hälytyskeskusten työntekijöille. Hanke täydentää tiedotuksen parantamiseen liittyvää AE1-hanketta, Phare-sopimuksen numero: 97-5244. Ohjelmasta saa lisätietoja AE1-hankkeesta.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1999	Vuonna 1999 aloitetut hankkeet		
1999	Rajatylittävä yhteistyö kosteikkojen suojelussa ja Tonavan vesistöalueen hoitamisessa	Neljä eri toimea kosteikkojen ja tulvatasankojen suojelemiseksi ja palauttamiseksi ennalleen.	SI, HU, SK, RO
1999	Veden laadunhallinnan muuttaminen kestävämpään suuntaan	Seitsemän eri vedenlaadun hoitotoimea.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1999	Alusperäiset öljyiset vedet ja jätteet	Alustava tutkimus saastuttavien alusperäisten aineiden keräysjärjestelmästä	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1999	Tonavan vesistöalueen ympäristöohjelman kotisivun parantaminen ja ylläpito	Parannetaan ja ylläpidetään Tonavan vesistöalueen ympäristöohjelman kotisivua.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat
1999	Tonavan alueen eläintiloilta peräisin olevan lannan hallinta kestävä kehityksen	Eläintiloilta peräisin olevan lannan kestävä kehityksen periaatteen mukainen hallinta.	Kaikki Tonavan vesistöalueen maat

	periaatteen mukaisesti		
1999	Kestävän kehityksen periaatteen mukaisesta maanviljelystä tiedottaminen	Lisätään luonnonmukaisen viljelyn laitosten valmiuksia levittää tietoa kestävän kehityksen mukaisesta maanviljelystä.	BG, HU, RO
1999	Valikoituja Tonavan vesistöalueen ympäristöohjelman toimia Moldovassa ja Ukrainassa.	Neljä eri toimea (puhdas teollisuustuotanto, jätehuolto, vesistöalueen hoito ja vesiperäisten alueiden suojelu), joilla pannaan täytäntöön strategisen toimintasuunnitelman toimeenpano-ohjelma (Strategic Action Plan Implementation Programme, SIP) Moldovassa ja Ukrainassa.	UA, MD

ISPA 2000 on ensimmäisenä toimintavuotenaan keskittänyt taloudellisen tukensa ympäristöasioihin hankkeissa, jotka liittyvät EU:n vesialan lainsäädännön täytäntöönpanoon Keski- ja Itä-Euroopan ehdokasmaissa. Tämä säilyy ISPA:n toiminnan painopisteenä myös tulevana vuosina, ja se vaikuttaa suoraan ja myönteisesti myös Tonavan ja Mustanmeren alueiden vesivarojen laatuun ja vesivarojen hyvään hoitoon.

Tärkeimmät toteutetut ja meneillään olevat Tonavajokea ja Mustamerta koskevat tutkimushankkeet ovat seuraavat:

EROS-2000/EROS-21, "Tonavajoen ja Mustanmeren luoteisosan välinen vuorovaikutus". EROS-2000 oli EROS-21:n pilottivaihe.

ERMAS, "Euroopan jokivarret: biologisen monimuotoisuuden merkitys jokivarsien ekosysteemien toiminnalle". Hankkeessa käsiteltiin muun muassa Bukarestin yliopiston toteuttamaa Tonavan suiston kosteikkojen tutkimusta.

DANUBS-hanke, joka aloitettiin helmikuussa 2001 (ja joka päättyy tammikuun lopulla 2005). Hankkeessa käsitellään koko Tonavajoen vesistöalueen ravinteita ja valikoituja muita saastuttajia sekä niiden kohtaloa Mustanmeren länsiosissa.

Tisza-joen hanke, jonka rahoitusneuvottelut on juuri saatu päätökseen ja josta tehdään sopimus ennen tämän vuoden loppua.

Ympäristöalan hankkeet Mustanmeren alueella

Euroopan unioni on tukenut Mustanmeren kehittämistä Mustanmeren ympäristöohjelmasta, ja yleistavoitteena on ollut avustaa Bulgariaa, Romaniaa, Venäjää, Ukrainaa ja Georgiaa vahvistamaan niin kunkin maan omia kuin yhteisiäkin valmiuksia ratkaista Mustanmeren ympäristöongelmia. Hanke sai tukea yhteensä 1,5 miljoonaa euroa vuoden 1995 Phare/Tacis-määrärahoista.

Hankkeen viisi osa-aluetta olivat:

- (1) ympäristökasvatus ja kansalaisten valistaminen
- (2) kestävä taloudellinen kehitys
- (3) saastumisen arviointi ja seuranta
- (4) rannikkoalueiden hoito

(5) Mustanmeren biologista monimuotoisuutta käsittelevän keskuksen uudistus.

Lisäksi Tacis-ohjelmasta on tuettu Mustanmeren sihteeristön toimintaa.

Tonavan kansainvälinen työryhmä (International Task Force for the Danube, ITF)

Kansainvälinen työryhmä perustettiin 25. helmikuuta 2000 Euroopan komission aloitteesta Baia Maren syanidionnettomuuden seurauksena. *Kansainvälinen Baia Maren onnettomuutta arvioiva työryhmä (Baia Maren työryhmä)* toimi tiiviissä yhteistyössä Tonavan suojelukomission kanssa, mutta ryhmä oli siitä täysin riippumaton.

Kansainvälisen työryhmän pääasiallisiksi tehtäviksi määriteltiin vahinkojen arviointi, onnettomuuden syyn tutkiminen, ehdotusten tekeminen korjaavista toimista, vastaavanlaisten onnettomuuksien torjuminen sekä toimet paikallisen väestön luottamuksen palauttamiseksi.

Työryhmä arvioi onnettomuuden syyt ja antoi joukon suosituksia sääntelyjärjestelmän vahvistamisesta ja toimintakäytäntöjen parantamisesta.

Maailmanlaajuinen ympäristörahoisto GEF

GEF perustettiin edistämään kansainvälistä yhteistyötä ja rahoittamaan toimia, joilla käsitellään neljää maailman ympäristöä kohtaavaa vakavaa uhkaa: biologisen monimuotoisuuden väheneminen, ilmastonmuutos, kansainvälisten vesien tilan huononeminen ja otsonikato. GEF perustettiin kokeellisesti vuonna 1991 ja sitä uudistettiin Rio de Janeirossa pidetyn ympäristö- ja kehityskonferenssin jälkeen. Uudistuksen jälkeen rahasto on toiminut aiempaa suunnitelmallisemmin, tehokkaammin, avoimemmin ja osallistuvammin. Vuonna 1994 GEFin toimintaa tuki 34 maata kahdella miljardilla dollarilla, ja vuonna 1998 yhteensä 36 maata tuki 2,75 miljardilla dollarilla maailman ympäristön suojelua ja kestävä kehityksen edistämistä.

GEFin maailmanlaajuisen ympäristötehtävän onnistuminen edellyttää, että kestävä kehityksen periaatetta noudatetaan maailmanlaajuisesti. GEFin toiminta yhdistää yhteisissä maailmanlaajuisissa ympäristöasioissa 166 jäsenmaan hallitukset, alan johtavat kehityslaitokset, tiedeyhteisön sekä suuren joukon yksityisen sektorin järjestöjä ja kansalaisjärjestöjä.

Kansainvälisten vesien osalta GEF on vuodesta 1993 tukenut Tonavan vesistöalueen ja Mustanmeren maita niiden pyrkimyksissä selvittää vakavimpia vesiongelmia. Lisäksi GEF on tukenut näitä maita, jotta niillä olisi paremmat valmiudet käsitellä yhdessä näitä ensisijaisia ongelmia Tonavan yleissopimuksen ja Mustanmeren yleissopimuksen puitteissa.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi GEF on tukenut useita hankkeita, joissa yhteistyön tavoitteena on ollut tehdä rajatylittävä analyysi maakohtaisten ensisijaisten tukikohteiden määrittämiseksi ja strateginen toimintasuunnitelma sellaisista alueellisista ja maakohtaisista toimista, joita tarvitaan rajatylittävien ongelmien syiden käsittelyyn.

GEF on rahoittanut YK:n kehitysohjelman hallinnoimasta GEFin pienten apurahojen ohjelmasta kansalaisjärjestöille suunnattua *Tonavan apurahaohjelmaa*. Ohjelman pani täytäntöön vuosina 1998–1999 Keski- ja Itä-Euroopan alueellinen ympäristökeskus (Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe, REC). Ohjelman tärkeimpiä tavoitteita olivat kansalaisten tietoisuuden ja osallistumisen lisääminen sekä kansalaisjärjestöjen osallistumisen voimistaminen yhteisöllisissä saasteiden vähentämistä edistävissä toimenpiteissä ja valistushankkeissa.

Samoihin aikoihin GEF on rahoittanut myös Tonavan saastumisen vähennysohjelmaa. Ohjelman tavoitteena on pohja- ja pintavesien laadun parantaminen, ja ohjelmassa esitetään useita hankkeita ja toimia, jotka käsittelevät Tonavan jokialtaassa ja Mustassameressä havaittua saastumista ja rajatylittäviä vaikutuksia. Ohjelmalla tuetaan toimintasuunnitelmassa määriteltyjä strategioita ja periaatteita sekä Tonavan suojelua koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanoa.

Saastumisen vähennysohjelmassa on toteutettu useita toimia:

- rajatylittävä tutkimus, johon sisältyy luettelo huomattavimmista saastelähteistä ja vakavimmista ongelmakohtista
- Tonavasta Mustaanmereen virtaavan saasteen arviointimallin kehittäminen (Tonavan vedenlaadun arviointimalli)
- vesistöalueen hoitoon laaditut aihekohtaiset kartat, useat tutkimukset rahoitusmenetelmistä, kosteikkojen ennallistaminen sekä käynnissä olevista ja suunnitelluista hankkeista laadittu tietokanta (421 hanketta, jotka kattavat 246 vakavinta ongelmaa).

Saastumisen vähennysohjelman tulokset tukevat Tonavan suojelukomission toimia, sillä tulosten avulla voidaan kehittää toimintaohjelma Tonavaa koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi.

Mustanmeren taloudellinen yhteistyö

Mustanmeren taloudellisen yhteistyön organisaatio muodostuu hallitustenvälisestä, kansanedustuslaitosten välisestä, yritysten välisestä ja taloudellisesta osasta. Järjestön tavoitteena on koordinoida ja yhtenäistää osallistuvien valtioiden näkemyksiä ja kantoja Mustanmeren alueen taloudellisesta yhteistyöstä.

Hallitustenväliseen yhteistyöhön osallistuvat päätöksentekuelimenä jäsenvaltioiden ulkoministerikokous, ylimpien virkamiesten kokous sekä asiantuntijoiden työryhmät, jotka ovat ulkoministerikokouksen perustamia, Mustanmeren konkreettisessa talousyhteistyössä toimivia elimiä.

Mustanmeren talousyhteistyölle perustettiin ulkoministerikokouksen päätöksen mukaisesti pysyvä kansainvälinen sihteeristö, jonka päämaja on Istanbulissa Turkissa. Mustanmeren talousyhteistyöjärjestön vaihtuvan puheenjohtajan alaisena toimiva sihteeristö aloitti toimintansa vuonna 1994.

Kansanedustuslaitosten välinen osa luotiin vuonna 1993, kun Albanian, Armenian, Azerbaidžanin, Georgian, Moldovan, Romanian, Turkin, Ukrainan ja Venäjän edustajat päättivät perustaa Mustanmeren talousyhteistyön parlamentaarisen yleiskokouksen. Sen tavoitteena on luoda jäsenvaltioihin toivotut olosuhteet, esimerkiksi oikeudellinen tuki Mustanmeren talousyhteistyöjärjestön huippukokouksen julkilausumassa esitettyjen tavoitteiden ja periaatteiden toteuttamiselle. Mustanmeren talousyhteistyön parlamentaarisen yleiskokouksen tavoitteita on myös vahvistaa Mustanmeren alueen moniarvoista demokraattista rakennetta ja poliittista vakautta.

Mustanmeren talousyhteistyön parlamentaarisessa yleiskokouksessa on kolme ympäristöasioita käsittelevää komiteaa: talousasioiden komitea, kaupallisten asioiden komitea sekä teknologian ja ympäristöasioiden komitea.

The Black Sea Trade and Development Bank (Mustanmeren kaupallinen ja kehityspankki), jonka pääkonttori on Thessalonikissa, edustaa Mustanmeren talousyhteistyöjärjestön taloudellista osaa. Pankki on Mustanmeren talousyhteistyöjärjestön tärkein väline yhteisten alueellisten hankkeiden laatimisessa, rahoittamisessa ja toteuttamisessa, ja osallistujavaltiot saavat siltä tarvitsemaansa rahoitusta.

Tonavan ympäristöfoorumi (Danube Environment Forum, DEF)

DEF on 13 kansalaisjärjestöstä muodostuva verkosto, jossa ovat edustettuina kaikki vesistöalueen maat Unkaria ja Moldovaa lukuun ottamatta. DEF rekisteröitiin Slovakian lainsäädännön mukaisesti virallisesti kansainväliseksi järjestöksi lokakuussa 1999. Marraskuussa 1999 DEF sai tarkkailijan aseman Tonavan kansainvälisessä suojelukomissiossa. DEFin kansallisia yhteyspisteitä on kuudessa maassa: Itävallassa, Tšekin tasavallassa, Slovakiassa, entisessä Jugoslavian tasavallassa, Romaniassa ja Ukrainassa.

Tonavan suojelukomissio

Neuvosto hyväksyi heinäkuussa 2000 Euroopan komission ehdotuksen osallistumisesta kansainväliseen rahastoon (Tonavan kulkuväylän kansainväliseen raivausrahastoon) Tonavan raivaamiseksi sotajätteistä ja Novi Sadin alueen palauttamiseksi liikennöintikelpoiseksi. Rahastoa hallinnoi Tonavan suojelukomissio, jonka päämaja on Budapestissä.

Tonavan suojelukomissio aloitti tammikuussa 2001 hankkeen täytäntöönpanon, ja joidenkin Tonavan osien raivaustoimien on määrä alkaa kesän 2001 kuluessa.

LIITE 3 TONAVAN JA MUSTANMEREN ALUEEN VÄESTÖ

Maa	Väestö Tonavan vesistöalueella (miljoonaa)	Prosenttia Tonavan alueen väestöstä
Saksa	9,1	10,9
Itävalta	7,7	9,2
Tšekki	2,8	3,4
Slovakia	5,2	6,2
Unkari	10,2	12,2
Slovenia	1,7	2,0
Kroatia	3,2	3,8
Jugoslavia	9,0	10,8
Bosnia ja Hertsegovina	2,9	3,5
Bulgaria	3,9	4,6
Romania	22,6	27,1
Moldova	1,9	2,3
Ukraina	3,1	3,7
Tonava yhteensä	83,3	100

Maa	Väestö Mustanmeren alueella (miljoonaa)	Prosenttia Mustanmeren väestöstä
Bulgaria	5,5	5,0
Romania	23	20,6
Ukraina	47,1	42,2
Turkki	7,8	7,0
Venäjä	26,1	23,4
Georgia	2	1,8
Mustameri yhteensä	111,5	